בע"ה

גליון י"ט | י"ט-כ"ה סיון

# לִשְׁקֹד

## עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

### שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת שְׁלַח תשפ"ה

נ"ך: שמואל־ב כ"א-כ"ד; מלכים־א א'-ג'

משנה: מסכת סנהדרין פרק י'

# הקדמת המערכת

"אַשְׁרֵי אָדָם שֹׁמֵעַ לִי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם לִשְׁמֹר מְזוּזֹת פִּתָחָי" (משלי ח, לד).

שבוע טוב ומבֹרך לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

השבוע מסיימים את ספר שמואל, ועוברים לפרק חדש לגמרי בתולדות עם ישראל.

השבוע נלמד את פרקים כ"א עד כ"ד בספר שמואל ב' – על הריגת בני שאול על ידי הגבעונים; עוד על מלמות דוד המלך ושירת דוד המלך (השירה שכנגד נצח והוד, בשל בפילותה בתנ"ך); עוד מדברי דוד ומניית גבוריו המיוחדים ומעשי הגבורה שלהם; ונחתום את ספר שמואל במניית עם ישראל – האסורה – העונש שבעקבותיה, והקרבת הקרבן בהר הבית, שדרה ארוונה (כפי שדורשים רז"ל את הפסוקים).

במשנה לומדים השבוע את "פרק חלק", פרק י' במסכת סנהדרין, פרק מיוחד של דברי אגדה (בראשו ורובו...).

השבוע לצערנו לא יהיה מאמר שבועי, בשל קשיים טכניים... מוזמנים לבחור בעצמכם:) לחיים לחיים!

בברכת למוד פורה ושבוע טוב ומבורך,
המערכת.

לקבלת העלון מדי שבוע באימייל, לתרומות, הערות והארות – פנו אל ozby208770@gmail.com.

***



## טבלת הלמוד – חדש סיון תשפ"ה

### שמואל ב' ומלכים א' – סבב שלישי



| ראשון | שני | שלישי | רביעי | חמישי | ששי | שבת־קדש |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **כ"ז אייר** שמואל־א ל"א | **כ"ח אייר** שמואל־ב א' | **כ"ט אייר** שמואל־ב ב' | **א' סיון** ראש־חדש שמואל־ב ג' | **ב' סיון** שמואל־ב ד' | **ג' סיון** שמואל־ב ה' | **ד' סיון במדבר** שמואל־ב ו' סנהדרין פ"ז |
| **ה' סיון** שמואל־ב ז' | **ו' סיון שבועות** שמואל־ב ח' | **ז' סיון** שמואל־ב ט' | **ח' סיון** שמואל־ב י' | **ט' סיון** שמואל־ב י"א | **י' סיון** שמואל־ב י"ב | **י"א סיון נשא** שמואל־ב י"ג סנהדרין פ"ח |
| **י"ב סיון** שמואל־ב י"ד | **י"ג סיון** שמואל־ב ט"ו | **י"ד סיון** שמואל־ב ט"ז | **ט"ו סיון** שמואל־ב י"ז | **ט"ו סיון** שמואל־ב י"ח | **י"ז סיון** שמואל־ב י"ט | **ח"י סיון בהעלתך** שמואל־ב כ' סנהדרין פ"ט |
| **י"ט סיון** שמואל־ב כ"א | **כ' סיון** שמואל־ב כ"ב | **כ"א סיון** שמואל־ב כ"ג | **כ"ב סיון** שמואל־ב כ"ד | **כ"ג סיון** מלכים־א א' | **כ"ד סיון** מלכים־א ב' | **כ"ה סיון שלח** מלכים־א ג' סנהדרין פ"י |

# נ״ך יומי – יום ראשון, י״ט סיון

# שמואל־ב פרק כ״א

**(א)** וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי יהוה׳ **(ס)** וַיֹּאמֶר יהוה׳ אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים:

**אל שאול.** על עון שאול שנקבר פתאום בהחבא, שגנבוהו אנשי יבש גלעד וקברוהו, ולא נספד לפי כבודו: **ואל בית הדמים.** שהרג נוב עיר הכהנים: **על אשר המית את הגבעונים.** כשהרג נוב עיר הכהנים, המית מהם שבעה, שני חוטבי עצים, ושני שואבי מים, ושמש וחזן וסופר, כך מפורש בגמרא ירושלמית בסנהדרין (יז). ורבותינו אמרו: **מתוך שהרג את הכהנים שהיו מספיקין להם מזון, העלה עליו הכתוב כאלו המיתם.** ואל תתמה שהרי היה הקב״ה תובע כבודו ותובע סרחונו, שכך כתוב (צפניה ב ג): אשר משפטו פעלו באשר משפטו, שם פעלו כך שנינו ביבמות (עח ב):

**(ב)** וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לַגִּבְעֹנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה כִּי אִם–מִיֶּתֶר הָאֱמֹרִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִשְׁבְּעוּ לָהֶם וַיְבַקֵּשׁ שָׁאוּל לְהַכֹּתָם בְּקַנְאָתוֹ לִבְנֵי–יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה:

**ויאמר אליהם.** דברי ריצוי, שיעברו על מדותיהם וימחלו לשאול ולביתו: **והגבעונים לא מבני ישראל המה.** כלומר והן הראו בעצמם מדת אכזריות, שאינן מזרעו של אברהם אבינו, ואינן ראויין לידבק בישראל, ולכך גזר עליהם דוד שלא יבואו בקהל, אמר: שלשה סימנים יש באומה זו, רחמנים וביישנים וגומלי חסדים, מי שיש בו שלשה סימנים הללו, ראוי לידבק בו: **נשבעו להם.** בימי יהושע כשנתנום חוטבי עצים ושואבי מים למזבח (יהושע ט טו): **בקנאתו לבני ישראל.** בתתו לב לנקות ולטהר את ישראל ולעשות צרכיהם, בקש להרגם. וקנאה זו לטובה, כמו (במדבר יא כט:) המקנא אתה לי; וכן (מלכים-ב י טז): **בקנאתי לה׳ דיהוא זהו פשוטו.** ולפי מדרשו, לא אמר להרוג אלא את הכהנים, וקנאה זו האמורה כאן, אינה לטובה כי אם לרעה, שידע שלא תמשוך מלכותו מיום שלא שמר מצות הקב״ה בעמלק, ומאז נתקנא בהם:

**(ג)** וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל–הַגִּבְעֹנִים מָה אֶעֱשֶׂה לָכֶם וּבַמָּה אֲכַפֵּר וּבָרְכוּ אֶת–נַחֲלַת יהוה׳:

וברכו את נחלת ה׳. התפללו עליהם:

**(ד)** וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַגִּבְעֹנִים אֵין–(לי) לָנוּ כֶסֶף וְזָהָב עִם–שָׁאוּל וְעִם–בֵּיתּוֹ וְאֵין–לָנוּ אִישׁ לְהָמִית בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר מָה–אַתֶּם אֹמְרִים אֶעֱשֶׂה לָכֶם:

**אין לנו כסף וזהב עם שאול.** כי אם נפשות, ביקש לפייסם בממון, ולא רצו, אמר שמא הם מתביישין זה מזה, הלך ופייס כל אחד ואחד לעצמו, ולא נתפייסו, לכך כתיב: אין לי כסף וזהב וגו׳, לשון יחיד, זו ראיתי בירושלמי (סנהדרין ו ז): **ואין לנו איש להמית.** בכל שאר בני ישראל, שלא חטאו לנו:

(ה) וַיֹּאמְרוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר כִּלָּנוּ וַאֲשֶׁר דִּמָּה־לָּנוּ נִשְׁמַדְנוּ מֵהִתְיַצֵּב בְּכָל־גְּבֻל יִשְׂרָאֵל:

**ואשר דמה לנו נשמדנו.** אשר אמר בלבו, שנשמדנו על ידו מהתיצב וגו', שחשב להשמידנו: **דמה לנו.** חשב עלינו להשמידנו:

(ו) (ינתן) יִתַּן לָנוּ שִׁבְעָה אֲנָשִׁים מִבָּנָיו וְהוֹקַעֲנוּם לַיהוָה בְּגִבְעַת שָׁאוּל בְּחִיר יְהוָה וַיֹּאמֶר (ס) הַמֶּלֶךְ אֲנִי אֶתֵּן:

**והוקענום.** תלייה: **לה'.** לשמו של מקום, להודיע משפטו: **בחיר ה'.** בת קול יצאה ואמרה: בחיר ה' (ברכות יב ב):

(ז) וַיַּחְמֹל הַמֶּלֶךְ עַל־מְפִי־בֹשֶׁת בֶּן־יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל עַל־שְׁבֻעַת הוי' אֲשֶׁר בֵּינֹתָם בֵּין דָּוִד וּבֵין יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל:

**ויחמל המלך.** בקש רחמים שלא יקלטנו הארון, שהעבירם לפני הארון, כל שהארון קולטו, למיתה (יבמות עט א):

(ח) וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת־שְׁנֵי בְנֵי רִצְפָּה בַת־אַיָּה אֲשֶׁר יָלְדָה לְשָׁאוּל אֶת־אַרְמֹנִי וְאֶת־מְפִבֹשֶׁת וְאֶת־חֲמֵשֶׁת בְּנֵי מִיכַל בַּת־שָׁאוּל אֲשֶׁר יָלְדָה לְעַדְרִיאֵל בֶּן־בַּרְזִלַּי הַמְּחֹלָתִי:

**בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל.** וכי מיכל ילדה, והלא מירב ילדה לו, אלא מירב ילדה, ומיכל גדלה, לפיכך נקרא על שמה, והמגדל יתום ויתומה בתוך ביתו, כאלו ילדו ונקרא על שמו (סנהדרין יט ב):

(ט) וַיִּתְּנֵם בְּיַד הַגִּבְעֹנִים וַיֹּקִיעֵם בָּהָר לִפְנֵי הוי' וַיִּפְּלוּ (שבעתים) שִׁבְעָתָם יַחַד (והם) וְהֵמָּה הֻמְתוּ בִּימֵי קָצִיר בָּרִאשֹׁנִים (תחלת) בִּתְחִלַּת קְצִיר שְׂעֹרִים:

**בתחלת קציר.** בימי ניסן:

(י) וַתִּקַּח רִצְפָּה בַת־אַיָּה אֶת־הַשַּׂק וַתַּטֵּהוּ לָהּ אֶל־הַצּוּר מִתְּחִלַּת קְצִיר עַד נִתַּךְ־מַיִם עֲלֵיהֶם מִן־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־נָתְנָה עוֹף הַשָּׁמַיִם לָנוּחַ עֲלֵיהֶם יוֹמָם וְאֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה לָיְלָה:

**עד נתך מים.** בימות הגשמים בתשרי, שלא נתנו לקבורה. והלא כתיב (דברים כא כג): לא תלין נבלתו, אלא אמרו מוטב תיעקר אות אחת מן התורה, ויתקדש שם שמים בפרהסיא, שהיו עוברין ושבין אומרים: מה טיבן של אלו, אומרים להם: מבני מלכים הם, ומה עשו, פשטו ידם בגרים גרורים, אומרים: אין לך אומה ראויה לידבק בה כאומה זו (יבמות עט א):

(יא) וַיֻּגַּד לְדָוִד אֶת אֲשֶׁר־עָשְׂתָה רִצְפָּה בַת־אַיָּה פִּלֶגֶשׁ שָׁאוּל: (יב) וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיִּקַּח אֶת־עַצְמוֹת שָׁאוּל וְאֶת־עַצְמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מֵאֵת בַּעֲלֵי יָבֵישׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר גָּנְבוּ אֹתָם מֵרְחֹב בֵּית־שָׁן אֲשֶׁר (תלום) תְּלָאוּם (שם) (הפלשתים) שָׁמָּה פְּלִשְׁתִּים בְּיוֹם הַכּוֹת פְּלִשְׁתִּים אֶת־שָׁאוּל בַּגִּלְבֹּעַ:

**ויקח את עצמות שאול.** שנאמר לו עליהם 'אל שאול', שלא נספד כהלכה:

(יג) וַיַּעַל מִשָּׁם אֶת־עַצְמוֹת שָׁאוּל וְאֶת־עַצְמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וַיַּאַסְפוּ אֶת־עַצְמוֹת הַמּוּקָעִים:

**ויאספו את עצמות.** שבעה המוקעין:

(יד) וַיִּקְבְּרוּ אֶת־עַצְמוֹת־שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן־בְּנוֹ בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן בְּצֵלָע בְּקֶבֶר קִישׁ אָבִיו וַיַּעֲשׂוּ כֹּל אֲשֶׁר־צִוָּה הַמֶּלֶךְ וַיֵּעָתֶר אֱלֹהִים לָאָרֶץ אַחֲרֵי־כֵן: (פ)

**כל אשר צוה המלך.** להספיד עליהם בכל ערי ישראל:

(טו) וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה לַפְּלִשְׁתִּים אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֵּרֶד דָּוִד וַעֲבָדָיו עִמּוֹ וַיִּלָּחֲמוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַף דָּוִד: (טז) (וישבו) וְיִשְׁבִּי בְנֹב אֲשֶׁר | בִּילִידֵי הָרָפָה וּמִשְׁקַל קֵינוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִשְׁקָל נְחֹשֶׁת וְהוּא חָגוּר חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת־דָּוִד:

**ומשקל קינו.** הוא כמו תיק שבראש בית יד הרומח שקורין ארישטוויי״ל בלע״ז, ועשוי ככובע, ויש דוגמתו בזבחים (פח ב, עיין שיטה מקובצת שם): רמוני המעיל למה הם דומין, כמין קולסות שבראשי התינוקות, 'קולסות' היילמ״ש בלע״ז: **והוא חגור.** חגורה חדשה. ושמעתי, שאותו היום נתחנך ללבוש כלי מלחמה, ודרך המחונכים לעשות נצחון וגבורה ביום חינוכם, לקנות שם, לכך ויאמר להכות את דוד:

(יז) וַיַּעֲזָר־לוֹ אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִיתֵהוּ אָז נִשְׁבְּעוּ אַנְשֵׁי־דָוִד לוֹ לֵאמֹר לֹא־תֵצֵא עוֹד אִתָּנוּ לַמִּלְחָמָה וְלֹא תְכַבֶּה אֶת־נֵר יִשְׂרָאֵל: (פ)

**ויעזר לו.** שעזרו בתפלה, כדאיתא בחלק (סנהדרין צה א):

(יח) וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַתְּהִי־עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגֹב עִם־פְּלִשְׁתִּים אָז הִכָּה סִבְכַּי הַחֻשָׁתִי אֶת־סַּף אֲשֶׁר בִּילִדֵי הָרָפָה: (פ)

**ותהי עוד המלחמה.** כבר קדמה זו לכולן, ולא מנאה כאן, אלא לצרף מיתת ארבעה בני ערפה:

(יט) וַתְּהִי־עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגֹב עִם־פְּלִשְׁתִּים וַיַּךְ אֶלְחָנָן בֶּן־יַעְרֵי אֹרְגִים בֵּית הַלַּחְמִי אֵת גָּלְיַת הַגִּתִּי וְעֵץ חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר אֹרְגִים: (ס)

**אלחנן.** דוד: **בן יערי אורגים.** שהיו משפחתו אורגים פרוכת למקדש הקרוי יער: **כמנור אורגים.** (תרגום:) כאכסן דגרדאין, הקרוי אינשובל״א בלע״ז, תבא אריגה ותעמוד כנגד אריגה:

(כ) וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי | אִישׁ (מדין) מָדוֹן וְאֶצְבְּעֹת יָדָיו וְאֶצְבְּעֹת רַגְלָיו שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִסְפָּר וְגַם־הוּא יֻלַּד לְהָרָפָה:

**איש מדון.** כתרגומו: **גבר דמשחן.** שאין עיקר התיבה אלא מ״ם ודלי״ת, כמו (תהלים סה ח) מ'שאון' שי״ן ואל״ף (בראשית יז ד): **ומ'המון', ה״א ומ״ם.** ובדברי הימים (א יא כג) כתיב: איש מדה, כלומר גבוה מאוד, שאומדין כמה מדתו: **שש ושש וגו'.** פירשו רבותינו בבכורות (מה ב) שהוצרך לומר עשרים וארבע, שלא תאמר אצבעות שתי ידיו אינן אלא שש, ואצבעות רגליו אינן אלא שש, לכך נאמר עשרים וארבע. ואם

כתב עשרים וארבע ולא אמר שש ושש, הייתי אומר שבעה באחת, וחמשה באחת, ומהו 'מספר', שכולן היו נספרות בסדר האצבעות בגב היד:

**(כא)** וַיְחָרֵף אֶת-יִשְׂרָאֵל יַכֵּהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן-(שמעי) שִׁמְעָה אֲחִי דָוִד: **(כב)** אֶת-אַרְבַּעַת אֵלֶּה יֻלְּדוּ לְהָרָפָה בְּגַת וַיִּפְּלוּ בְיַד-דָּוִד וּבְיַד עֲבָדָיו: **(פ)**

# נ״ך יומי – יום שני, כ׳ סיון

# שמואל־ב פרק כ״ב

(א) וַיְדַבֵּר דָּוִד לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל יְהוָה אֹתוֹ מִכַּף כָּל־אֹיְבָיו וּמִכַּף שָׁאוּל:

**ביום הציל ה׳ אותו.** לעת זקנתו, לאחר שעברו עליו כל צרותיו ונצול מכולם: **ומכף שאול.** והלא שאול בכלל היה, אלא שהיה אויבו ורודפו מכולם. כיוצא בו (לעיל ב ל): תשעה עשר איש ועשהאל, כיוצא בו (יהושע ב א): לכו ראו את הארץ ואת יריחו וכיוצא בו (מלכים-א יא א): והמלך שלמה אהב נשים נכריות ואת בת פרעה (מלכים-א יא א):

(ב) וַיֹּאמַר יְהוָה סַלְעִי וּמְצוּדָתִי וּמְפַלְטִי־לִי:

**סלעי ומצודתי.** לשון חוזק הם, 'סלע' כמשמעו, 'מצודה' היא מצודת יערים, שקורין פליישאי"ן בלע"ז. ועל שם הנס שנעשה לו בסלע המחלוקת (שמואל-א כג ח), והמצדות בחורשה: **ומפלטי לי.** מפלטי עם צבא ישראל במלחמה, ופעמים שהוא מפלט לי כשאני לבדי, כגון מן ישבי בנוב (לעיל כא יז):

(ג) אֱלֹהֵי צוּרִי אֶחֱסֶה־בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי וּמְנוֹסִי מֹשִׁעִי מֵחָמָס תּוֹשִׁיעֵנִי:

**צורי.** לשון סלע, שהסלע מחסה לעוברי דרך, מן המטר והרוחות, אבריאמ"ש בלע"ז: **אחסה.** לשון כיסוי, שהייתי מתכסה לעזרה: **משגבי.** סומכני: **ומנוסי.** שהייתי נס אליו לעזרה:

(ד) מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ:

**מהולל אקרא ה׳.** כתרגומו; בקראי לו אהודנו, לפי כי מאויבי אני בוטח שאושע. ויתכן לפתור אקרא ואושע, לשון 'הוה':

(ה) כִּי אֲפָפֻנִי מִשְׁבְּרֵי־מָוֶת נַחֲלֵי בְלִיַּעַל יְבַעֲתֻנִי:

**אפפוני.** הקיפוני: **משברי מות.** כתרגומו: כאתא דיתבא על מתברא, כן שם מושב האבנים שהאשה יולדת שם: **נחלי.** גייסות שוטפות כנחל:

(ו) חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבֻּנִי קִדְּמֻנִי מֹקְשֵׁי־מָוֶת:

**חבלי.** כתרגומו: משרית, כמו (שמואל-א י ה): חבל נביאים: **קדמוני.** באו לפני. (ז) בצר לי אקרא ה׳ וישמע וגו׳. כך דרך לשון הווה, מדבר לשון עבר ולשון עתיד בפעם אחת:

(ז) בַּצַּר־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי אֶקְרָא וַיִּשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי בְּאָזְנָיו:
(ח) (ותגעש) וַיִּתְגָּעֶשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ מוֹסְדוֹת הַשָּׁמַיִם יִרְגָּזוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ:

**ויתגעש ותרעש.** לא על נסים שאירעוהו נאמר, אלא על נסים שנעשו לישראל, וראש המקרא מחובר על סופו: **כי חרה לו.** 'כי' משמש כאן בלשון 'כאשר', וכן פתרונו, וכשחרה לו מפני מכעיסיו, נתגעשה ונתרעשה הארץ, ומוסדות השמים רגזו ורעשו:

(ט) עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ:

**עלה עשן באפו.** כן דרך הכועס, יוצא עשן מנחיריו, וכן (תהלים יח ט): **עלה עשן באפו.** וזהו כל לשון חרון אף, שהאף נוחר ומעלה הבל: **ואש מפיו תאכל.** מגזרת דבר פיו, תאכל אש ברשעים:

(י) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו:

**ויט שמים.** להנקם מאויביו, ממצרים ומפרעה:

(יא) וַיִּרְכַּב עַל–כְּרוּב וַיָּעָף וַיֵּרָא עַל–כַּנְפֵי–רוּחַ: (יב) וַיָּשֶׁת חֹשֶׁךְ סְבִיבֹתָיו סֻכֹּתוֹ חֶשְׁרַת–מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים:

**וישת חשך סביבותיו.** לסוכה, כענין שנאמר (שמות יד כ): ויהי הענן והחשך, מפסיק בין מצרים לישראל: **חשרת מים עבי שחקים.** מאין היה החשך, עבי שחקים היו, שהן חושרין מים על הארץ: **חשרת.** לשון כברה הוא, שהוא נופל על הארץ דק דק (תענית ט ב). וכן הוא אומר באגדות הרבה: **חושרין אותו בכברה.** ויש לפתור 'חשרת', לשון 'קשר', שמתקשרין השמים בעבים על ידי המים, כמו 'וחשוריהם' האמור באופני המכונה (מלכים-א ז לג), שהם זרועות העץ המהדקין וקושרין עיגוליה יחד:

(יג) מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ בָּעֲרוּ גַּחֲלֵי–אֵשׁ:

**מנגה נגדו.** שלא תאמר בחשך הוא שרוי, אלא הנוגה לפנים מן המחיצה, ומאותו נוגה אשר לפניו, בערו גחלי אש, שנשתלחו חצים על מצרים:

(יד) יַרְעֵם מִן–שָׁמַיִם יְהוָה וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ: (טו) וַיְשַׁלַּח חִצִּים וַיְפִיצֵם בָּרָק (ויהמם) וַיָּהֹם: (טז) וַיֵּרָאוּ אֲפִקֵי יָם יִגָּלוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל בְּגַעֲרָת יְהוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפּוֹ:

**יגלו מוסדות תבל.** שנבקע התהום, כשנבקע ים סוף נבקעו כל מימות שבעולם (ילקוט שמעוני רמז קסא): **מנשמת.** מכח נשיבת רוח אפו:

(יז) יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים: (יח) יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי עָז מִשֹּׂנְאַי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי:

**כי אמצו.** כאשר אמצו:

(יט) יְקַדְּמֻנִי בְּיוֹם אֵידִי וַיְהִי יְהוָה מִשְׁעָן לִי: (כ) וַיֹּצִא לַמֶּרְחָב אֹתִי יְחַלְּצֵנִי כִּי–חָפֵץ בִּי: (כא) יִגְמְלֵנִי יְהוָה כְּצִדְקָתִי כְּבֹר יָדַי יָשִׁיב לִי:

**כצדקתי.** כשיצאו אחריו למדבר וסמכו על הבטחתו. (כו) עם חסיד תמים נבר. כנגד שלשה אבות, ששלם הקב"ה גמול צדקתם לבניהם:

(כב) כִּי שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְהוָה וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי: (כג) כִּי כָל–(משפטו) מִשְׁפָּטָיו לְנֶגְדִּי וְחֻקֹּתָיו לֹא–אָסוּר מִמֶּנָּה: (כד) וָאֱהִי תָמִים לוֹ וָאֶשְׁתַּמְּרָה מֵעֲוֹנִי: (כה) וַיָּשֶׁב יְהוָה לִי

כִּצְדָקָתִי כְּבֹרִי לֶנֶגֶד עֵינָיו: (כו) עִם–חָסִיד תִּתְחַסָּד עִם–גִּבּוֹר תָּמִים תִּתַּמָּם: (כז) עִם–נָבָר תִּתָּבָר וְעִם–עִקֵּשׁ תִּתַּפָּל:

**ועם עקש.** פרעה: **תתפל.** לשון נפתל ועקש, ובספר תהלים (יח כז) כתוב: **תתפתל.** דבר אחר: **ישלח ממרום יקחני.** על עצמו אמר, כשהיה נחפז ללכת מפני שאול בסלע המחלקות והיה קרוב להתפש, ומלאך בא אל שאול לאמר: מהרה ולכה כי פשטו פלשתים: **וישב וגו' כצדקתי.** שלא הרגתיו בכרתי כנף מעילו:

(כח) וְאֶת–עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ וְעֵינֶיךָ עַל–רָמִים תַּשְׁפִּיל: (כט) כִּי–אַתָּה נִירִי יְהוָ֑ה וַיהוָ֑ה יַגִּיהַ חָשְׁכִּי: (ל) כִּי בְכָה אָרוּץ גְּדוּד בֵּאלֹהַי אֲדַלֶּג–שׁוּר: (לא) הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהוָ֑ה צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ:

**אמרת ה' צרופה.** ברורה, מבטיח ועושה:

(לב) כִּי מִי–אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְהוָ֑ה וּמִי צוּר מִבַּלְעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ: (לג) הָאֵל מָעוּזִּי חָיִל וַיַּתֵּר תָּמִים (דרכו) דַּרְכִּי:

**ויתר תמים דרכי.** מכל מכשול, ומכל חטא, ומכל מסוכן, עד כי היה שלם וכבוש:

(לד) מְשַׁוֶּה (רגליו) רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל בָּמוֹתַי יַעֲמִדֵנִי: (לה) מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה וְנִחַת קֶשֶׁת–נְחוּשָׁה זְרֹעֹתָי:

**ונחת קשת נחושה זרעתי.** ונדרכה קשת נחושה על זרועי, שיש בי כח לדרכה, קשתות היו תלוים לדוד בביתו, והיו מלכי האומות באין ורואין אותן, ואומרים זה לזה: **אתה סבור שהוא יכול לדורכן, אין זה אלא ליראנו, ודוד שומע ונוטלן ומכתתן לפניהם.** ודריכת קשת לשון חית היא, וכן תהלים חציך נחתו בי:

(לו) וַתִּתֶּן–לִי מָגֵן יִשְׁעֶךָ וַעֲנֹתְךָ תַּרְבֵּנִי:

**וענתך תרבני.** הגדלת לי מדת ענותנותך:

(לז) תַּרְחֵיב צַעֲדִי תַּחְתָּנִי וְלֹא מָעֲדוּ כַּרְסֻלָּי:

**תרחיב צעדי.** כשאדם מדבק רגליו זו בזו, הוא נוח ליפול, וכן הוא אומר (משלי ד יב): בלכתך לא יצר צעדך: **קרסולי.** עקבי:

(לח) אֶרְדְּפָה אוֹיְבַי וָאַשְׁמִידֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד–כַּלּוֹתָם: (לט) וָאֲכַלֵּם וָאֶמְחָצֵם וְלֹא יְקוּמוּן וַיִּפְּלוּ תַּחַת רַגְלָי: (מ) וַתְּזָרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּנִי: (מא) וְאֹיְבַי תַּתָּה לִּי עֹרֶף מְשַׂנְאַי וָאַצְמִיתֵם: (מב) יִשְׁעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ אֶל–יְהוָ֑ה וְלֹא עָנָם:

**ישעו ואין מושיע וגו'.** הרי זה מקרא מסורס, ישעו אל ה' ולא ענם, ואין מושיע, כמו (ישעיהו יז ז): **ישעה האדם אל עושהו, כמו יפנה.** ומנחם חברו עם (בראשית ד ד): וישע ה' אל הבל, ופתר בו לשון עתירה, ונופל הלשון על המעתיר ועל הנעתר, כמו (שם כה כא): ויעתר יצחק לה', ויעתר לו ה', אף כאן 'ישעו ואין מושיע' נופל על המתפלל, וישע ה' נופל על הלשון, על מי שמתפללין לפניו:

(מג) וְאֶשְׁחָקֵם כַּעֲפַר–אָרֶץ כְּטִיט–חוּצוֹת אֲדַקֵּם אֲרִקָּעֵם:

**ארקעם.** ארמסם, והרבה יש בספר יחזקאל: (ו יא): ורקע ברגלך (כה ו): ורקעך ברגל:

(מד) וַתְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי עַמִּי תִּשְׁמְרֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עַם לֹא–יָדַעְתִּי יַעַבְדֻנִי:

**מריבי.** מדואג, מאחיתופל, ושאול, והזיפים: **תשמרני לראש גוים.** צפנתני לכך. ומדרש אגדה; אמר דוד: רבונו של עולם, הצילני מדינו של ישראל, שאם אטהו או ארדה את ישראל בעבודתו, אני נענש, אלא לראש הפלישתים תשימני, והם יעבדוני, ועליהם לא אענש:

(מה) בְּנֵי נֵכָר יִתְכַּחֲשׁוּ–לִי לִשְׁמוֹעַ אׇזֶן יִשָּׁמְעוּ לִי:

**יתכחשו לי.** מחמת יראה, יאמרו לי כזבים: **לשמוע אוזן ישמעו לי.** אפילו שלא בפני, יגורו מפני, למשמע אזניהם לסור אל משמעתי:

(מו) בְּנֵי נֵכָר יִבֹּלוּ וְיַחְגְּרוּ מִמִּסְגְּרוֹתָם:

**בני נכר יבולו.** ילאו, לשון (ירמיהו ח יג): והעלה נבל פלישטירונ״ט בלע״ז: **ויחגרו.** לשון פסחים: **ממסגרותם.** מקושי יסורי מסגר שאני מייסרן בהם:

(מז) חַי יְהוָה וּבָרוּךְ צוּרִי וְיָרֹם אֱלֹהֵי צוּר יִשְׁעִי:

**חי ה׳.** העושה לי אלה:

(מח) הָאֵל הַנֹּתֵן נְקָמוֹת לִי וּמוֹרִיד עַמִּים תַּחְתָּנִי: (מט) וּמוֹצִיאִי מֵאֹיְבָי וּמִקָּמַי תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חֲמָסִים תַּצִּילֵנִי: (נ) עַל–כֵּן אוֹדְךָ יְהוָה בַּגּוֹיִם וּלְשִׁמְךָ אֲזַמֵּר: (נא) (מגדיל) מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה–חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד–עוֹלָם: (פ)

# נ״ך יומי – יום שלישי, כ״א סיון

# שְׁמוּאֵל־ב פֶּרֶק כ״ג

**(א)** וְאֵלֶּה דִּבְרֵי דָוִד הָאַחֲרֹנִים נְאֻם דָּוִד בֶּן־יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הֻקַם עָל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וּנְעִים זְמִרוֹת יִשְׂרָאֵל:

**ואלה דברי דוד.** נבואת דוד אחרונים, ומי הם הראשונים, דברי השירה האמורים למעלה, אבל בכל שירות ותשבחות שאמר, אין נקראים דברים: **הוקם על.** הוקם למעלה: **ונעים זמירות ישראל.** אין ישראל משוררים במקדש, אלא שירותיו וזמירותיו:

**(ב)** רוּחַ יְהוָה דִּבֶּר־בִּי וּמִלָּתוֹ עַל־לְשׁוֹנִי:

**דבר בי.** השרה בי רוח קדשו ונדבר בי, וכל לשון נבואה, נופל בו לשון דבר, כמו (במדבר יב ב): הרק אך במשה דבר הלא גם בנו דבר (שם פסוק ו): אדבר בו וטעמו של דבר לפי שהרוח נכנס בו בקרב הנביא, ומדבר בו:

**(ג)** אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִּבֶּר צוּר יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בָּאָדָם צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים:

**לי דבר צור ישראל.** אלי דבר וצוה צור ישראל, שאהיה מושל באדם, בישראל שנקראו אדם, שנאמר (יחזקאל לד לא): **אדם אתם (יבמות סא א), ואהיה צדיק מושל וירא אלהים.** ורבותינו (מועד קטן טז ב) פירשוהו בלשון אחר: אמר דוד: **אלהי ישראל לי דבר, אלי דבר צור ישראל, מושל באדם אני, ומי מושל בי, צדיק, שאני גוזר גזירה והוא מבטלה.** אבל לפי ישוב המקראות, הראשון הוא פשוטו של מקרא:

**(ד)** וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח־שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר לֹא עָבֹות מִנֹּגַהּ מִמָּטָר דֶּשֶׁא מֵאָרֶץ:

**וכאור בוקר יזרח שמש.** והבטיחני שתלך גדולתי הלוך וגדל, כאור נוגה אשר הולך ואור: **בוקר לא עבות.** אור שאינו אפל: **מנוגה ממטר דשא מארץ.** מאיר בוקרי יותר מנוגה הבא ממטר, כחום צח עלי אור, כשהמטר יורד על הארץ מלאה דשאים, והשמש זורח עליו ומבהיק. וכן פתרונו, יותר מנוגה הבא ממטר של דשא מארץ:

**(ה)** כִּי־לֹא־כֵן בֵּיתִי עִם־אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׂם לִי עֲרוּכָה בַכֹּל וּשְׁמֻרָה כִּי־כָל־יִשְׁעִי וְכָל־חֵפֶץ כִּי־לֹא יַצְמִיחַ:

**כי לא כן ביתי עם אל.** שיהא בוקרי עבות: **כי ברית עולם.** התורה אשר שם לי, ערוכה בכל ביתי ושמורה: **כי כל ישעי וכל חפץ.** צרכי מוכנים לפניו, והרי זה מקרא קצר: **כי לא יצמיח.** עוד למלך אחר מלכותי. דבר אחר: כי ברית עולם שם לביתי, להיות מלכותי קיימת, והברית ערוכה בכל, בפי כל הנביאים:

**(ו)** וּבְלִיַּעַל כְּקוֹץ מֻנָּד כֻּלָּהֶם כִּי־לֹא בְיָד יִקָּחוּ:

**כקוץ מונד.** קרדו״ן בלע״ז, שבקטנותו רך נע ונד, וסופו מתקשה, עד אשר לא ביד יקחוהו:

(ז) וְאִישׁ יָגֵעַ בָּהֶם יִמָּלֵא בַרְזֶל וְעֵץ חֲנִית וּבָאֵשׁ שָׂרוֹף יִשָּׂרְפוּ בַּשָּׁבֶת: **(פ)**

**ואיש יגע בהם ימלא.** צריך שילבש את בשרו ברזל, וימלא ידו בכלי זיין לקצצו: **ובאש שרוף ישרפו בשבת.** ואין שם תקנה אלא שריפה, ולשבת ולהתחמם כנגדם, כך הרשעים אין להם תקנה, אלא שריפה בגיהנם: **בשבת.** הקב״ה יושב על כסא הדין:

(ח) אֶלֶּה שְׁמוֹת הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד יֹשֵׁב בַּשֶּׁבֶת תַּחְכְּמֹנִי | רֹאשׁ הַשָּׁלִשִׁי הוּא עֲדִינוֹ (העצנו) הָעֶצְנִי עַל–שְׁמֹנֶה מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם (אחד) אֶחָת: **(ס)**

**אשר לדוד יושב בשבת.** יושב בשבת סנהדרין, והוא תחכמוני, והוא ראש השלישי, אב בנוי בחכמה ובגבורה, בשלשה דברים הללו הוא ראש, כמו שנאמר (שמואל-א טז יח): ונבון דבר ואיש תואר וגבור חיל: **עדינו העצני.** כשעוסק בתורה, כורך ומקשר עצמו כתולעת, כמו (איוב לח לא): מעדנות כימה, וכשיוצא למלחמה, היה קשה כעץ, והורג שמונה מאות חלל במלחמה אחת (מועד קטן טז ב):

(ט) (ואחרו) וְאַחֲרָיו אֶלְעָזָר בֶּן–(דדי) דֹּדוֹ בֶּן–אֲחֹחִי בִּשְׁלֹשָׁה (גברים) הַגִּבֹּרִים עִם–דָּוִד בְּחֶרְפָּם בַּפְּלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ–שָׁם לַמִּלְחָמָה וַיַּעֲלוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל:

**בן דודו.** כך שמו: **בשלשה הגבורים.** המעולים שבגבורים: **בחרפם בפלשתים.** תקעו כף להלחם בהם ולנצחם:

(י) הוּא קָם וַיַּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים עַד | כִּי–יָגְעָה יָדוֹ וַתִּדְבַּק יָדוֹ אֶל–הַחֶרֶב וַיַּעַשׂ יְיָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהָעָם יָשֻׁבוּ אַחֲרָיו אַךְ–לְפַשֵּׁט: **(ס)**

**אך לפשט.** תרגם יונתן: לחלצא קטיליא, לא היה איש לעזרו להרוג, אלא כולם פושטים אחריו את החללים:

(יא) וְאַחֲרָיו שַׁמָּא בֶן–אָגֵא הָרָרִי וַיֶּאֱסְפוּ פְלִשְׁתִּים לַחֲיָה וַתְּהִי–שָׁם חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה עֲדָשִׁים וְהָעָם נָס מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים:

**הררי.** מן ההר: **לחיה.** לגדוד כחיות השדה:

(יב) וַיִּתְיַצַּב בְּתוֹךְ–הַחֶלְקָה וַיַּצִּילֶהָ וַיַּךְ אֶת–פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַשׂ יְיָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה: **(ס)**

(יג) וַיֵּרְדוּ (שלשים) שְׁלֹשָׁה מֵהַשְּׁלֹשִׁים רֹאשׁ וַיָּבֹאוּ אֶל–קָצִיר אֶל–דָּוִד אֶל–מְעָרַת עֲדֻלָּם וְחַיַּת פְּלִשְׁתִּים חֹנָה בְּעֵמֶק רְפָאִים:

**מהשלשים ראש.** תרגם יונתן: מגברי רישי משריתא:

(יד) וְדָוִד אָז בַּמְּצוּדָה וּמַצָּב פְּלִשְׁתִּים אָז בֵּית לָחֶם:

**ומצב פלשתים אז בית לחם.** החיל היה חונה בעמק רפאים, ושלחו מצב שלהם לבית לחם:

(טו) וַיִּתְאַוֶּה דָוִד וַיֹּאמֶר מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבְּאֵר בֵּית–לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר:

**מי ישקני מים.** אמרו רבותינו (בבא קמא ס ב): הוצרך לשאול שאלה מסנהדרין היושבים בשער בית לחם:

(טז) וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם מִבְּאֵר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וַיִּשְׂאוּ וַיָּבִאוּ אֶל־דָּוִד וְלֹא אָבָה לִשְׁתוֹתָם וַיַּסֵּךְ אֹתָם לַיהוה׳:

**ויסך אותם לה׳.** כך אמר: מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי, כל המוסר עצמו למיתה על דברי תורה, אין אומרין שמועה מפיו, ומאי ויסך אותם לה׳, דאמרינהו משמיה דגמרא (שם סא א):

(יז) וַיֹּאמֶר חָלִילָה לִּי יהוה׳ מֵעֲשֹׂתִי זֹאת הֲדַם הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים בְּנַפְשׁוֹתָם וְלֹא אָבָה לִשְׁתוֹתָם אֵלֶּה עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבֹּרִים: (ס)

**הדם האנשים.** לשון תמיהה:

(יח) וַאֲבִישַׁי אֲחִי | יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה הוּא רֹאשׁ (השלשי) הַשְּׁלֹשָׁה וְהוּא עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתּוֹ עַל־שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָלָל וְלוֹ־שֵׁם בַּשְּׁלֹשָׁה: (יט) מִן־הַשְּׁלֹשָׁה הֲכִי נִכְבָּד וַיְהִי לָהֶם לְשָׂר וְעַד־הַשְּׁלֹשָׁה לֹא־בָא: (ס)

**ועד השלשה לא בא.** (תרגום:) ולתלת גברין לא מטא:

(כ) וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע בֶּן־אִישׁ־(חי) חַיִל רַב־פְּעָלִים מִקַּבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרִאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת־(האריה) הָאַרְיֵה בְּתוֹךְ הַבּוֹר בְּיוֹם הַשָּׁלֶג:

**את שני אראל מואב.** (תרגום: ) **ית תרין רברבי מואב.** ורבותינו אמרו (ברכות יח ב): שלא הניח כמותו, לא במקדש ראשון, ולא במקדש שני: **אריאל מואב.** על שם שבנאו שלמה, שבא מרות המואביה:

(כא) וְהוּא־הִכָּה אֶת־אִישׁ מִצְרִי (אשר) אִישׁ מַרְאֶה וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֹּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת־הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ: (כב) אֵלֶּה עָשָׂה בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְלוֹ־שֵׁם בִּשְׁלֹשָׁה הַגִּבֹּרִים: (כג) מִן־הַשְּׁלֹשִׁים נִכְבָּד וְאֶל־הַשְּׁלֹשָׁה לֹא־בָא וַיְשִׂמֵהוּ דָוִד אֶל־מִשְׁמַעְתּוֹ: (ס)

**מן השלשים.** כל שלשים שבפרשה זו תירגם יונתן: גבריא:

(כד) עֲשָׂהאֵל אֲחִי־יוֹאָב בַּשְּׁלֹשִׁים אֶלְחָנָן בֶּן־דֹּדוֹ בֵּית לָחֶם: (כה) שַׁמָּה הַחֲרֹדִי אֱלִיקָא הַחֲרֹדִי: (ס) (כו) חֶלֶץ הַפַּלְטִי עִירָא בֶן־עִקֵּשׁ הַתְּקוֹעִי: (ס) (כז) אֲבִיעֶזֶר הָעַנְּתֹתִי מְבֻנַּי הַחֻשָׁתִי: (ס) (כח) צַלְמוֹן הָאֲחֹחִי מַהְרַי הַנְּטֹפָתִי: (ס) (כט) חֵלֶב בֶּן בַּעֲנָה הַנְּטֹפָתִי (ס) אִתַּי בֶן רִיבַי מִגִּבְעַת בְּנֵי בִנְיָמִן: (ס) (ל) בְּנָיָהוּ פִּרְעָתֹנִי הִדַּי מִנַּחֲלֵי גָעַשׁ: (ס) (לא) אֲבִי־עַלְבוֹן הָעַרְבָתִי עַזְמָוֶת הַבַּרְחֻמִי: (ס) (לב) אֶלְיַחְבָּא הַשַּׁעַלְבֹנִי בְּנֵי יָשֵׁן יְהוֹנָתָן: (ס) (לג) שַׁמָּה הַהֲרָרִי אֲחִיאָם בֶּן־שָׂרָר הָאֲרָרִי: (ס) (לד) אֱלִיפֶלֶט בֶּן אַחַסְבַּי בֶּן הַמַּעֲכָתִי (ס) אֱלִיעָם בֶּן אֲחִיתֹפֶל הַגִּלֹנִי: (ס) (לה) (חצרו) חֶצְרַי הַכַּרְמְלִי פַּעֲרַי הָאַרְבִּי: (ס) (לו) יִגְאָל בֶּן נָתָן מִצֹּבָה (ס) בָּנִי הַגָּדִי: (ס) (לז) צֶלֶק הָעַמֹּנִי (ס) נַחְרַי הַבְּאֵרֹתִי (נשאי) נֹשֵׂא כְּלֵי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה: (ס) (לח) עִירָא הַיִּתְרִי גָּרֵב הַיִּתְרִי: (פ) (לט) אוּרִיָּה הַחִתִּי כֹּל שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה:

**שלשים ושבעה.** ואינן מנוין כאן, ואני אומר: יואב לא הוצרך להזכיר, שהוא שר הצבא, ושאר שחסרו, שמא בני (ישי) [ צ״ל ישן ] שלשה או ארבעה היו:

# נ״ך יומי – יום רביעי, כ״ב סיון
# || סיום ספר שמואל ||
# שְׁמוּאֵל־ב פֶּרֶק כ״ד

(א) וַיֹּסֶף אַף יהוה לַחֲרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּסֶת אֶת־דָּוִד בָּהֶם לֵאמֹר לֵךְ מְנֵה אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוּדָה:

ויסף אף ה׳ לחרות בישראל. לא ידעתי על מה: ויסת. גירה:

(ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יוֹאָב | שַׂר־הַחַיִל אֲשֶׁר־אִתּוֹ שׁוּט־נָא בְכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע וּפִקְדוּ אֶת־הָעָם וְיָדַעְתִּי אֶת מִסְפַּר הָעָם: (ס) (ג) וַיֹּאמֶר יוֹאָב אֶל־הַמֶּלֶךְ וְיוֹסֶף יהוה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָעָם כָּהֵם | וְכָהֵם מֵאָה פְּעָמִים וְעֵינֵי אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ רֹאוֹת וַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ לָמָּה חָפֵץ בַּדָּבָר הַזֶּה:

**כהם וכהם.** כהם כפלים, וכהם שני כפלים, הרי ארבעה כפלים, וכן חוזר וכופל את הכפילה, עד מאה פעמים, נמצאת ברכתו של יואב יתירה על של משה שאמר (דברים א יא): ככם אלף פעמים, ועוד, שברכתו של משה לזמן מרובה, ושל יואב מיד, שנאמר בה: ועיני אדני המלך רואות:

(ד) וַיֶּחֱזַק דְּבַר־הַמֶּלֶךְ אֶל־יוֹאָב וְעַל שָׂרֵי הֶחָיִל וַיֵּצֵא יוֹאָב וְשָׂרֵי הַחַיִל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לִפְקֹד אֶת־הָעָם אֶת־יִשְׂרָאֵל: (ה) וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיַּחֲנוּ בַּעֲרוֹעֵר יְמִין הָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל הַגָּד וְאֶל־יַעְזֵר:

**הגד ואל יעזר.** התחיל בבני גד, לפי שהם גבורים וקשים, אמר: הלואי וילחמו בי, ויעכבו על ידי:

(ו) וַיָּבֹאוּ הַגִּלְעָדָה וְאֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּים חָדְשִׁי וַיָּבֹאוּ דָּנָה יַּעַן וְסָבִיב אֶל־צִידוֹן:

**ואל ארץ תחתים חדשי.** מקום ישוב חדש, שאוכלוסיהן מועטין, אולי בתוך כך יתחרט דוד, וישלח אליו שליח שיחזור בו: **דנה.** בבני דן: **יען.** שם המקום:

(ז) וַיָּבֹאוּ מִבְצַר־צֹר וְכָל־עָרֵי הַחִוִּי וְהַכְּנַעֲנִי וַיֵּצְאוּ אֶל־נֶגֶב יְהוּדָה בְּאֵר שָׁבַע: (ח) וַיִּשְׁטוּ בְכָל־הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ מִקְצֵה תִשְׁעָה חֳדָשִׁים וְעֶשְׂרִים יוֹם יְרוּשָׁלִָם: (ט) וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת־מִסְפַּר מִפְקַד־הָעָם אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנָה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ־חַיִל שֹׁלֵף חָרֶב וְאִישׁ יְהוּדָה חֲמֵשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ:

**מספר מפקד.** אם מספר למה מפקד, שני אנפיראות עשה, גדולה וקטנה, אמר אראנו את הקטנה, ואם יקצוף אראנו את הגדולה, לכך נאמר מפקד, לשון חסרון, כך נדרש בפסיקתא: **ותהי ישראל.** תשש כחן כנקבה: **שמונה מאות אלף.** ובדברי הימים (א כא ה) הוא אומר: אלף אלפים ומאה אלף, באגדת אמוראים (ילקוט שמעוני רמז קסה) מצינו: אמר רבי יהושע בן לוי, הכתובים מוסיפין כאן מה שחסרו כאן, אלו שני שבטים

שלא נמנו, שכך כתיב בדברי הימים (שם פסוק ו): **ולוי ובנימן לא פקד בתוכם כי נתעב דבר המלך את יואב.** אמר יואב: באלו אני יכול להשמט ולומר, שבט לוי אינו נמנה במנין שאר שבטים כי אם מבן חודש ומעלה, ובנימן, דיו שנחסר וכלה בפלגש בגבעה. ובשלשים ושתים מדות דרבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי שנינו: כתוב אחד אומר ויהי כל ישראל אלף אלפים ומאה אלף ויהודה ארבע מאות ושבעים אלף, וכתוב אחד אומר ותהי ישראל שמונה מאות אלף ואיש יהודה חמש מאות אלף, נמצא ביניהם שלש מאות אלף, אלו שלש מאות אלף מה טיבן, בא הכתוב השלישי והכריע (שם כז א): ובני ישראל למספרם ראשי האבות ושרי האלפים והמאות ושוטריהם המשרתים את המלך לכל דבר המחלוקת הבאה והיוצאת חדש בחדש לכל חדשי השנה המחלקה האחת עשרים וארבעה אלף, מלמד שאלו שלש מאות אלף היו הכתובים בנימוסו של מלך, ולא היו צריכין לימנות, כיצד, עשרים וארבעה אלף לשנים עשר, הרי כאן מאתים ושמונים אלף ושמונת אלפים, נשתיירו שנים עשר אלף, הן הן נשיאי ישראל:

(י) וַיִּךְ לֵב דָּוִד אֹתוֹ אַחֲרֵי כֵּן סָפַר אֶת הָעָם (ס) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יהוי חָטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְעַתָּה יהוי הַעֲבֶר נָא אֶת עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד: (יא) וַיָּקָם דָּוִד בַּבֹּקֶר (פ) וּדְבַר יהוי הָיָה אֶל גָּד הַנָּבִיא חֹזֵה דָוִד לֵאמֹר: (יב) הָלוֹךְ וְדַבַּרְתָּ אֶל דָּוִד כֹּה אָמַר יהוי שָׁלֹשׁ אָנֹכִי נוֹטֶל עָלֶיךָ בְּחַר לְךָ אַחַת מֵהֶם וְאֶעֱשֶׂה לָּךְ:

**שלש אנכי נוטל עליך.** אחת משלש, וכן (שמואל-א יח כא): **בשתים תתחתן בי היום, באחת משתים.** שלש אני נוטל עליך, כנגד שלש שהטלת על שאול, (שם כו י): כי אם ה׳ יגפנו, או יומו יבא ומת, או במלחמה ירד ונספה:

(יג) וַיָּבֹא גָּד אֶל דָּוִד וַיַּגֶּד לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲתָבוֹא לְךָ שֶׁבַע שָׁנִים רָעָב בְּאַרְצֶךָ אִם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נָסְךָ לִפְנֵי צָרֶיךָ וְהוּא רֹדְפֶךָ וְאִם הֱיוֹת שְׁלֹשֶׁת יָמִים דֶּבֶר בְּאַרְצֶךָ עַתָּה דַּע וּרְאֵה מָה אָשִׁיב שֹׁלְחִי דָּבָר: (ס) (יד) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל גָּד צַר לִי מְאֹד נִפְּלָה נָּא בְיַד יהוי כִּי רַבִּים (רחמו) רַחֲמָיו וּבְיַד אָדָם אַל אֶפֹּלָה:

**צר לי מאד.** הקטנה שבהם קשה מאד: **נפלה נא ביד ה׳.** הדבר, ולא החרב והרעב, שגם הוא מסור לעשירים אוצרי פירות. אמר רבי אלכסנדרי: אמר דוד, אם אני בורר לי החרב עכשיו, ישראל אומרים הוא בוטח בגבוריו, שהוא לא ימות והאחרים ימותו, ואם אני בורר הרעב, יאמרו בוטח הוא בעושרו, אברר לי דבר שהכל שוין בו (ראה ילקוט שמעוני רמז קסה):

(טו) וַיִּתֵּן יהוי דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל מֵהַבֹּקֶר וְעַד עֵת מוֹעֵד וַיָּמָת מִן הָעָם מִדָּן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ:

**מהבקר ועד עת מועד.** (תרגום:) מעידן דמתנכיס תמידא ועד דמתסק:

(טז) וַיִּשְׁלַח יָדוֹ הַמַּלְאָךְ | יְרוּשָׁלַם לְשַׁחֲתָהּ וַיִּנָּחֶם יהוי אֶל הָרָעָה וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית בָּעָם רַב עַתָּה הָרֶף יָדֶךָ וּמַלְאַךְ יהוי הָיָה עִם גֹּרֶן (האורנה) הָאֲרַוְנָה הַיְבֻסִי: (ס)

**היבוסי.** שר מצודת ציון היה, ששמה יבוסי:

(יז) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הוי' בְּרָאתָו | אֶת–הַמַּלְאָךְ | הַמַּכֶּה בָּעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי חָטָאתִי וְאָנֹכִי הֶעֱוֵיתִי וְאֵלֶּה הַצֹּאן מֶה עָשׂוּ תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית אָבִי: (פ) (יח) וַיָּבֹא–גָד אֶל–דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ עֲלֵה הָקֵם לַהוי' מִזְבֵּחַ בְּגֹרֶן (ארניה) אַרַוְנָה הַיְבוּסִי: (יט) וַיַּעַל דָּוִד כִּדְבַר–גָּד אֲשֶׁר צִוָּה הוי': (כ) וַיַּשְׁקֵף אַרַוְנָה וַיַּרְא אֶת–הַמֶּלֶךְ וְאֶת–עֲבָדָיו עֹבְרִים עָלָיו וַיֵּצֵא אַרַוְנָה וַיִּשְׁתָּחוּ לַמֶּלֶךְ אַפַּיו אָרְצָה:

**וישקף ארונה.** מתחבא היה מפני המלאך, כך כתוב בדברי הימים (א כא כ):

(כא) וַיֹּאמֶר אַרַוְנָה מַדּוּעַ בָּא אֲדֹנִי–הַמֶּלֶךְ אֶל–עַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִד לִקְנוֹת מֵעִמְּךָ אֶת–הַגֹּרֶן לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לַהוי' וְתֵעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם: (כב) וַיֹּאמֶר אַרַוְנָה אֶל–דָּוִד יִקַּח וְיַעַל אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב (בעינו) בְּעֵינָיו רְאֵה הַבָּקָר לָעֹלָה וְהַמֹּרָגִים וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים:

**והמרגים.** כלי עץ מלא חריצין, וכבד הוא, ומעבירין אותו על הקש תמיד, ומחתכו להיות תבן למאכל בהמות:

(כג) הַכֹּל נָתַן אַרַוְנָה הַמֶּלֶךְ לַמֶּלֶךְ (ס) וַיֹּאמֶר אַרַוְנָה אֶל הַמֶּלֶךְ הוי' אֱלֹהֶיךָ יִרְצֶךָּ:

**ארונה המלך.** שר היבוסי היה:

(כד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל–אַרַוְנָה לֹא כִי–קָנֹה אֶקְנֶה מֵאוֹתְךָ בִּמְחִיר וְלֹא אַעֲלֶה לַהוי' אֱלֹהַי עֹלוֹת חִנָּם וַיִּקֶן דָּוִד אֶת–הַגֹּרֶן וְאֶת–הַבָּקָר בְּכֶסֶף שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים:

**שקלים חמשים.** ובדברי הימים (שם פסוק כה) הוא אומר, שקלי זהב משקל שש מאות, הא כיצד, גבה חמשים שקלים כסף מכל שבט ושבט, הרי שש מאות, ונתן לו כסף בדמי הזהב. וכן שנינו בסוף שחיטת קדשים (זבחים קטז ב): **גבה כסף בשש מאות כסף בשקלי זהב.** וכן שנינו בספרי. חסלת ספר שמואל:

(כה) וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לַהוי' וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיֵּעָתֶר הוי' לָאָרֶץ וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל: (חזק)

# נ״ך יומי – יום חמישי, כ״ג סיון

# מלכים־א פרק א׳

**(א)** וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְכַסֻּהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יִחַם לוֹ:

**ולא יחם לו.** אמרו רבותינו (ברכות סב ב): כל המבזה בגדים, אינו נהנה מהם לסוף, לפי שקרע את כנף המעיל לשאול. ומדרש אגדה: אמר רב שמואל בר נחמני: כשראה דוד את המלאך עומד בירושלים וחרבו בידו, נצטנן דמו מיראתו (ראה פרקי דרבי אליעזר פרק מג):

**(ב)** וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדָיו יְבַקְשׁוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְתוּלָה וְעָמְדָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּתְהִי־לוֹ סֹכֶנֶת וְשָׁכְבָה בְחֵיקֶךָ וְחַם לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ:

**בתולה.** בתוליה מחממין את בשרה: **סוכנת.** מחממת, וכן (קהלת י ט): ובוקע עצים יסכן בם:

**(ג)** וַיְבַקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית וַיָּבִאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ: **(ד)** וְהַנַּעֲרָה יָפָה עַד־מְאֹד וַתְּהִי לַמֶּלֶךְ סֹכֶנֶת וַתְּשָׁרְתֵהוּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא יָדָעָהּ:

**לא ידעה.** שהבתולה יפה לחמם מן הבעולה. ורבותינו אמרו (סנהדרין כב א) משום לא ירבה לו נשים (דברים יז יז), וכבר היו לו שמונה עשר (רש״י שם):

**(ה)** וַאֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו:

**מתנשא.** מתפאר: **וחמשים איש.** נטולי טחול וחקוקי כפות רגלים (שם כא ב):

**(ו)** וְלֹא־עֲצָבוֹ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מַדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ וְגַם־הוּא טוֹב־תֹּאַר מְאֹד וְאֹתוֹ יָלְדָה אַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם:

**ולא עצבו.** לא הכעיסו, למדך שהמונע תוכחה מבנו, מביאו לידי מיתה: **וגם הוא טוב תואר.** כאבשלום, שנאמר (שמואל ב יד כה): וכאבשלום לא היה איש יפה, היא גרמה להם שנתגאו: **ואותו ילדה.** אמו: **אחרי אבשלום.** כלומר גדלתו אחר תרבות שגדלה אמו של אבשלום:

**(ז)** וַיִּהְיוּ דְבָרָיו עִם יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה וְעִם אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וַיַּעְזְרוּ אַחֲרֵי אֲדֹנִיָּה:

**עם יואב בן צרויה.** לפי שהיה יודע שבלבו של דוד עליו, על שהרג את אבנר ועמשא ואבשלום, וסופו שיצוה את בנו המולך תחתיו עליו, לפיכך היה רוצה שימלוך זה על ידו, ויאהבנו: **ועם אביתר הכהן.** שנסתלק מן הכהונה משברח דוד מירושלים מפני אבשלום, ששאל באורים ותומים ולא עלתה לו, שנאמר (שמואל ב טו כד): ויעל אביתר, והיה מבני בניו של עלי, וידע שלא ישמש בימי שלמה, שהרי נאמר לעלי (שמואל א ב לה): והקימותי לי כהן נאמן והתהלך לפני משיחי, והיה חפץ שיעמוד זה על ידו:

(ח) וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְנָתָן הַנָּבִיא וְשִׁמְעִי וְרֵעִי וְהַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִד לֹא הָיוּ עִם־אֲדֹנִיָּהוּ:

**ונתן הנביא.** שנבא לדוד ששלמה ימלוך; כמו שנאמר בדברי הימים (א כב ט): ושלמה יהיה שמו:

(ט) וַיִּזְבַּח אֲדֹנִיָּהוּ צֹאן וּבָקָר וּמְרִיא עִם אֶבֶן הַזֹּחֶלֶת אֲשֶׁר־אֵצֶל עֵין רֹגֶל וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־אֶחָיו בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְכָל־אַנְשֵׁי יְהוּדָה עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ:

**ומריא.** שור של פטם: **אבן הזוחלת.** אבן גדולה, שהיו הבחורים מנסין בה את כחם להזיזה ולגררה, לשון מים זוחלין, (דברים לב כד): זוחלי עפר. ויונתן תרגם: אבן סכותא, שעומדין עליה וצופין למרחוק: **עין רוגל.** תירגם יונתן: עין קצרא, הוא כובס, שמתקן בגדי צמר ברגליו, על ידי בעיטה:

(י) וְאֶת־נָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ וְאֶת־הַגִּבּוֹרִים וְאֶת־שְׁלֹמֹה אָחִיו לֹא קָרָא:

**ואת שלמה אחיו לא קרא.** שיודע היה, שהתנבא עליו הנביא למלוך:

(יא) וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־בַּת־שֶׁבַע אֵם־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ כִּי מָלַךְ אֲדֹנִיָּהוּ בֶן־חַגִּית וַאֲדֹנֵינוּ דָוִד לֹא יָדָע: (יב) וְעַתָּה לְכִי אִיעָצֵךְ נָא עֵצָה וּמַלְטִי אֶת־נַפְשֵׁךְ וְאֶת־נֶפֶשׁ בִּנֵךְ שְׁלֹמֹה:

**ומלטי את נפשך.** מן המחלוקת לאחר מות המלך, שירצה בנך למלוך, כמה שהבטיחו הקדוש ברוך הוא:

(יג) לְכִי וּבְאִי | אֶל־הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הֲלֹא־אַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲמָתְךָ לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי וּמַדּוּעַ מָלַךְ אֲדֹנִיָּהוּ: (יד) הִנֵּה עוֹדֵךְ מְדַבֶּרֶת שָׁם עִם־הַמֶּלֶךְ וַאֲנִי אָבוֹא אַחֲרַיִךְ וּמִלֵּאתִי אֶת־דְּבָרֶיךָ: (טו) וַתָּבֹא בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ הַחַדְרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד וַאֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית מְשָׁרֶת אֶת־הַמֶּלֶךְ: (טז) וַתִּקֹּד בַּת־שֶׁבַע וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ: (יז) וַתֹּאמֶר לוֹ אֲדֹנִי אַתָּה נִשְׁבַּעְתָּ בַּיהוָה אֱלֹהֶיךָ לַאֲמָתֶךָ כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי: (יח) וְעַתָּה הִנֵּה אֲדֹנִיָּה מָלָךְ וְעַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לֹא יָדָעְתָּ: (יט) וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא־וְצֹאן לָרֹב וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וּלְיוֹאָב שַׂר הַצָּבָא וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא: (כ) וְאַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ עֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ לְהַגִּיד לָהֶם מִי יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: (כא) וְהָיָה כִּשְׁכַּב אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ עִם־אֲבֹתָיו וְהָיִיתִי אֲנִי וּבְנִי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים:

**חטאים.** חסרים ומנועין מן הגדולה כמו (שופטים כ טז): אל השערה ולא יחטיא:

(כב) וְהִנֵּה עוֹדֶנָּה מְדַבֶּרֶת עִם־הַמֶּלֶךְ וְנָתָן הַנָּבִיא בָּא: (כג) וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר הִנֵּה נָתָן הַנָּבִיא וַיָּבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתָּחוּ לַמֶּלֶךְ עַל־אַפָּיו אָרְצָה: (כד) וַיֹּאמֶר נָתָן אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַתָּה אָמַרְתָּ אֲדֹנִיָּהוּ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי:

אתה אמרת. בתמיה:

(כה) כִּי | יָרַד הַיּוֹם וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא–וְצֹאן לָרֹב וַיִּקְרָא לְכָל–בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְשָׂרֵי הַצָּבָא וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וְהִנָּם אֹכְלִים וְשֹׁתִים לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ אֲדֹנִיָּהוּ:

**כי ירד היום.** שהעיר היתה גבוהה, ואבן הזוחלת למטה בגיא:

(כו) וְלִי אֲנִי–עַבְדֶּךָ וּלְצָדוֹק הַכֹּהֵן וְלִבְנָיָהוּ בֶן–יְהוֹיָדָע וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא: (כז) אִם מֵאֵת אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ נִהְיָה הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא הוֹדַעְתָּ אֶת–(עבדיך) עַבְדֶּךָ מִי יֵשֵׁב עַל–כִּסֵּא אֲדֹנִי–הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: **(ס)** (כח) וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמֶר קִרְאוּ–לִי לְבַת–שָׁבַע וַתָּבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (כט) וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר חַי הוי׳ אֲשֶׁר–פָּדָה אֶת–נַפְשִׁי מִכָּל–צָרָה: (ל) כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ בַּיהוי׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כִּי–שְׁלֹמֹה בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל–כִּסְאִי תַּחְתָּי כֵּי כֵן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה: (לא) וַתִּקֹּד בַּת–שֶׁבַע אַפַּיִם אָרְצָה וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר יְחִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם: **(פ)**
(לב) וַיֹּאמֶר | הַמֶּלֶךְ דָּוִד קִרְאוּ–לִי לְצָדוֹק הַכֹּהֵן וּלְנָתָן הַנָּבִיא וְלִבְנָיָהוּ בֶן–יְהוֹיָדָע וַיָּבֹאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (לג) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קְחוּ עִמָּכֶם אֶת–עַבְדֵי אֲדֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת–שְׁלֹמֹה בְנִי עַל–הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר–לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ אֶל–גִּחוֹן:

**על הפרדה אשר לי.** הוא סימן לו שימלוך, ותחלת הגדולה, שאין הדיוט רוכב על סוסו של מלך: **אל גיחון.** הוא מעיין השילוח, מכאן שאין מושחין את המלכים אלא על המעיין, סימן שתמשך מלכותו:

(לד) וּמָשַׁח אֹתוֹ שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא לְמֶלֶךְ עַל–יִשְׂרָאֵל וּתְקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָר וַאֲמַרְתֶּם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה:

**ומשח אותו.** נותן לו שמן בין ריסי עיניו, כמין נזר כזה:

(לה) וַעֲלִיתֶם אַחֲרָיו וּבָא וְיָשַׁב עַל–כִּסְאִי וְהוּא יִמְלֹךְ תַּחְתָּי וְאֹתוֹ צִוִּיתִי לִהְיוֹת נָגִיד עַל–יִשְׂרָאֵל וְעַל–יְהוּדָה: (לו) וַיַּעַן בְּנָיָהוּ בֶן–יְהוֹיָדָע אֶת–הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר | אָמֵן כֵּן יֹאמַר הוי׳ אֱלֹהֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ:

**אמן.** שיחיה שלמה:

(לז) כַּאֲשֶׁר הָיָה הוי׳ עִם–אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן (יהי) יִהְיֶה עִם–שְׁלֹמֹה וְיַגְדֵּל אֶת–כִּסְאוֹ מִכִּסֵּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד:

**מכסא אדוני המלך.** מכאן שאין אדם מתקנא בבנו:

(לח) וַיֵּרֶד צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ בֶן–יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וַיַּרְכִּבוּ אֶת–שְׁלֹמֹה עַל–פִּרְדַּת הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיּוֹלִכוּ אֹתוֹ עַל–גִּחוֹן:

**והכרתי והפלתי.** תרגם יונתן: וקשתיא וקלעיא. ורבותינו אמרו (ברכות ד א): אורים ותומים:

(לט) וַיִּקַּח צָדוֹק הַכֹּהֵן אֶת–קֶרֶן הַשֶּׁמֶן מִן–הָאֹהֶל וַיִּמְשַׁח אֶת–שְׁלֹמֹה וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ כָּל–הָעָם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה:

**את קרן השמן.** משמן המשחה שעשה משה: **מן האהל.** שהארון נתון בעיר דוד, וצלוחית של שמן המשחה לפני הארון, (כמו שאנו שונין בסדר יומא נב ב):

(מ) וַיַּעֲלוּ כָל־הָעָם אַחֲרָיו וְהָעָם מְחַלְלִים בַּחֲלִלִים וּשְׁמֵחִים שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַתִּבָּקַע הָאָרֶץ בְּקוֹלָם:

**בחלילים.** פלאוט"י בלע"ז: **ותבקע הארץ.** דברו הנביאים בלשון הבאי, כלשון בני אדם:

(מא) וַיִּשְׁמַע אֲדֹנִיָּהוּ וְכָל־הַקְּרֻאִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וְהֵם כִּלּוּ לֶאֱכֹל וַיִּשְׁמַע יוֹאָב אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ קוֹל־הַקִּרְיָה הוֹמָה: (מב) עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר וְהִנֵּה יוֹנָתָן בֶּן־אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן בָּא וַיֹּאמֶר אֲדֹנִיָּהוּ בֹּא כִּי אִישׁ חַיִל אַתָּה וְטוֹב תְּבַשֵּׂר: (מג) וַיַּעַן יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לַאֲדֹנִיָּהוּ אֲבָל אֲדֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ־דָּוִד הִמְלִיךְ אֶת־שְׁלֹמֹה:

**אבל אדונינו.** כלומר, עכשיו אין בשורתי טובה לך:

(מד) וַיִּשְׁלַח אִתּוֹ־הַמֶּלֶךְ אֶת־צָדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶת־נָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וַיַּרְכִּבוּ אֹתוֹ עַל פִּרְדַּת הַמֶּלֶךְ: (מה) וַיִּמְשְׁחוּ אֹתוֹ צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא לְמֶלֶךְ בְּגִחוֹן וַיַּעֲלוּ מִשָּׁם שְׂמֵחִים וַתֹּהֶם הַקִּרְיָה הִוא הַקּוֹל אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם: (מו) וְגַם יָשַׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא הַמְלוּכָה: (מז) וְגַם־בָּאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לְבָרֵךְ אֶת־אֲדֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר ייטב (אלהיך) אֱלֹהִים אֶת־שֵׁם שְׁלֹמֹה מִשְּׁמֶךָ וְיגדל אֶת־כִּסְאוֹ מִכִּסְאֶךָ וַיִּשְׁתַּחוּ הַמֶּלֶךְ עַל־הַמִּשְׁכָּב: (מח) וְגַם־כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ בָּרוּךְ הוי׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נָתַן הַיּוֹם יֹשֵׁב עַל־כִּסְאִי וְעֵינַי רֹאוֹת: (מט) וַיֶּחֶרְדוּ וַיָּקֻמוּ כָּל־הַקְּרֻאִים אֲשֶׁר לַאֲדֹנִיָּהוּ וַיֵּלְכוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ: (נ) וַאֲדֹנִיָּהוּ יָרֵא מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיַּחֲזֵק בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ:

**בקרנות המזבח.** שהיה בגבעון, אמר: הרוגי בית דין נקברין בקברי בית דין, אמות כאן, ואקבר בקברי אבותי, (כך דרש רבי תנחומא מסעי יב):

(נא) וַיֻּגַּד לִשְׁלֹמֹה לֵאמֹר הִנֵּה אֲדֹנִיָּהוּ יָרֵא אֶת־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה אָחַז בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ לֵאמֹר יִשָּׁבַע־לִי כַיּוֹם הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אִם־יָמִית אֶת־עַבְדּוֹ בֶּחָרֶב: (נב) וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אִם יִהְיֶה לְבֶן־חַיִל לֹא־יִפֹּל מִשַּׂעֲרָתוֹ אָרְצָה וְאִם־רָעָה תִמָּצֵא־בוֹ וָמֵת: (נג) וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיּוֹרִדֻהוּ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וַיָּבֹא וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר־לוֹ שְׁלֹמֹה לֵךְ לְבֵיתֶךָ: **(פ)**

# נ"ך יומי – יום ששי, כ"ד סיון

# מלכים־א פרק ב׳

(א) וַיִּקְרְבוּ יְמֵי־דָוִד לָמוּת וַיְצַו אֶת־שְׁלֹמֹה בְנוֹ לֵאמֹר: (ב) אָנֹכִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ כָּל־
הָאָרֶץ וְחָזַקְתָּ וְהָיִיתָ לְאִישׁ: (ג) וְשָׁמַרְתָּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת | יהוה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו
לִשְׁמֹר חֻקֹּתָיו מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְעֵדְוֹתָיו כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה לְמַעַן תַּשְׂכִּיל אֵת כָּל־
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר תִּפְנֶה שָׁם: (ד) לְמַעַן יָקִים יהוה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי
לֵאמֹר אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ אֶת־דַּרְכָּם לָלֶכֶת לְפָנַי בֶּאֱמֶת בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם
לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל: (ה) וְגַם אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לִי
יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה אֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁנֵי־שָׂרֵי צִבְאוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְנֵר בֶּן־נֵר וְלַעֲמָשָׂא בֶן־
יֶתֶר וַיַּהַרְגֵם וַיָּשֶׂם דְּמֵי־מִלְחָמָה בְּשָׁלֹם וַיִּתֵּן דְּמֵי מִלְחָמָה בַּחֲגֹרָתוֹ אֲשֶׁר בְּמָתְנָיו וּבְנַעֲלוֹ
אֲשֶׁר בְּרַגְלָיו:

**את אשר עשה לי.** שהראה הספר ששלח דוד ביד אוריה, (במדרש רבי תנחומא שם): **דמי מלחמה בשלום.** שהיה להם שלום עמו, ולא היו נשמרים ממנו: **בחגורתו אשר במתניו.** שחגר חרבו מצומדת על מתניו, שלא כדרך החוגרים, בצאתו לקראת עמשא, ופיה למטה כדי שתפול, כמה שנאמר (שמואל ב כ ח): והוא יצא ותפול, וכשנפלה ונטלה, כסבור עמשא שלא נטלה אלא להגביהה מן הארץ, ולא נשמר מהחרב אשר ביד יואב: **ובנעלו אשר ברגליו.** את אבנר הרג בערמה, ששאלו גידמת היאך חולצת, כמה שנאמר (שם ג כז): ויטהו יואב אל תוך השער לדבר אתו 'בשלי', לשון 'של' נעלך:

(ו) וְעָשִׂיתָ כְּחָכְמָתֶךָ וְלֹא־תוֹרֵד שֵׂיבָתוֹ בְּשָׁלוֹם שְׁאוֹל: (ס)

**ולא תורד שיבתו בשלום שאול.** אל תניחהו למות מיתת עצמו וליפול בגיהנם:

(ז) וְלִבְנֵי בַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי תַּעֲשֶׂה־חֶסֶד וְהָיוּ בְּאֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ כִּי־כֵן קָרְבוּ אֵלַי בְּבָרְחִי
מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם אָחִיךָ: (ח) וְהִנֵּה עִמְּךָ שִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא בֶן־הַיְמִינִי מִבַּחֻרִים וְהוּא קִלְלַנִי
קְלָלָה נִמְרֶצֶת בְּיוֹם לֶכְתִּי מַחֲנָיִם וְהוּא־יָרַד לִקְרָאתִי הַיַּרְדֵּן וָאֶשָּׁבַע לוֹ בַּיהוה לֵאמֹר
אִם־אֲמִיתְךָ בֶּחָרֶב:

**קללה נמרצת.** מפורשת, כמו (איוב טז ג): מה ימריצך, (שם ו כה): ומה נמרצו כמו מה נמלצו:

(ט) וְעַתָּה אַל־תְּנַקֶּהוּ כִּי אִישׁ חָכָם אָתָּה וְיָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לּוֹ וְהוֹרַדְתָּ אֶת־
שֵׂיבָתוֹ בְּדָם שְׁאוֹל:

**כי איש חכם אתה.** תן לבך למצוא לו עון מות בשביל דבר אחר, וזהו וידעת את אשר תעשה לו:

**(י)** וַיִּשְׁכַּב דָּוִד עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִד: **(פ)** **(יא)** וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ דָּוִד עַל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַם מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים: **(יב)** וּשְׁלֹמֹה יָשַׁב עַל־כִּסֵּא דָּוִד אָבִיו וַתִּכֹּן מַלְכֻתּוֹ מְאֹד:

ותכון מלכותו מאד. אף על העליונים:

**(יג)** וַיָּבֹא אֲדֹנִיָּהוּ בֶן־חַגִּית אֶל־בַּת־שֶׁבַע אֵם־שְׁלֹמֹה וַתֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם בּאֶךָ וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם: **(יד)** וַיֹּאמֶר דָּבָר לִי אֵלַיִךְ וַתֹּאמֶר דַּבֵּר: **(טו)** וַיֹּאמֶר אַתְּ יָדַעַתְּ כִּי־לִי הָיְתָה הַמְּלוּכָה וְעָלַי שָׂמוּ כָל־יִשְׂרָאֵל פְּנֵיהֶם לִמְלֹךְ וַתִּסֹּב הַמְּלוּכָה וַתְּהִי לְאָחִי כִּי מֵיְהוָה הָיְתָה לוֹ: **(טז)** וְעַתָּה שְׁאֵלָה אַחַת אָנֹכִי שֹׁאֵל מֵאִתָּךְ אַל־תָּשֵׁבִי אֶת־פָּנָי וַתֹּאמֶר אֵלָיו דַּבֵּר: **(יז)** וַיֹּאמֶר אִמְרִי־נָא לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא־יָשִׁיב אֶת־פָּנַיִךְ וְיִתֶּן־לִי אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית לְאִשָּׁה: **(יח)** וַתֹּאמֶר בַּת־שֶׁבַע טוֹב אָנֹכִי אֲדַבֵּר עָלַיִךְ אֶל־הַמֶּלֶךְ: **(יט)** וַתָּבֹא בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְדַבֶּר־לוֹ עַל־אֲדֹנִיָּהוּ וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לִקְרָאתָהּ וַיִּשְׁתָּחוּ לָהּ וַיֵּשֶׁב עַל־כִּסְאוֹ וַיָּשֶׂם כִּסֵּא לְאֵם הַמֶּלֶךְ וַתֵּשֶׁב לִימִינוֹ:

**לדבר לו.** לדבר בשבילו, בשביל אדוניהו: **לאם המלך.** אמרו רבותינו (בבא בתרא צא ב): לאמה של מלכות, היא רות:

**(כ)** וַתֹּאמֶר שְׁאֵלָה אַחַת קְטַנָּה אָנֹכִי שֹׁאֶלֶת מֵאִתָּךְ אַל־תָּשֵׁב אֶת־פָּנַי וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ שַׁאֲלִי אִמִּי כִּי לֹא־אָשִׁיב אֶת־פָּנָיִךְ: **(כא)** וַתֹּאמֶר יִתֵּן אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית לַאֲדֹנִיָּהוּ אָחִיךְ לְאִשָּׁה: **(כב)** וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ וְלָמָּה אַתְּ שֹׁאֶלֶת אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית לַאֲדֹנִיָּהוּ וְשַׁאֲלִי־לוֹ אֶת־הַמְּלוּכָה כִּי הוּא אָחִי הַגָּדוֹל מִמֶּנִּי וְלוֹ וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וּלְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה: **(פ)**

**ושאלי לו את המלוכה.** משישתמש בשרביטו של מלך, הוא תחלת השררה:

**(כג)** וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיהוָה לֵאמֹר כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף כִּי בְנַפְשׁוֹ דִּבֶּר אֲדֹנִיָּהוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: **(כד)** וְעַתָּה חַי־הוּי אֲשֶׁר הֵכִינַנִי (ויושיבני) וַיּוֹשִׁיבַנִי עַל־כִּסֵּא דָּוִד אָבִי וַאֲשֶׁר עָשָׂה־לִי בַּיִת כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר כִּי הַיּוֹם יוּמַת אֲדֹנִיָּהוּ:

**עשה לי בית.** בית המלוכה: **כאשר דבר.** ביד נתן:

**(כה)** וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּיַד בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיָּמֹת: **(ס)** **(כו)** וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנָתֹת לְךָ עַל־שָׂדֶיךָ כִּי אִישׁ מָוֶת אָתָּה וּבַיּוֹם הַזֶּה לֹא אֲמִיתֶךָּ כִּי־נָשָׂאתָ אֶת־אֲרוֹן אֲדֹנָי הוי לִפְנֵי דָּוִד אָבִי וְכִי הִתְעַנֵּיתָ בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְעַנָּה אָבִי:

**ענתות לך.** משם היה: **כי איש מות אתה.** שמרדת במלכות אבי בהיותך עם אדוניהו, להמליכו שלא מדעתו: **כי נשאת את ארון.** בברוח אבי מפני אבשלום: **וכי התענית.** עמו באותה הצרה, שנאמר (שמואל ב יז כט): כי אמרו העם רעב ועיף וצמא במדבר:

**(כז)** וַיְגָרֶשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־אֶבְיָתָר מִהְיוֹת כֹּהֵן לַיהוָה לְמַלֵּא אֶת־דְּבַר הוי אֲשֶׁר דִּבֶּר עַל־בֵּית עֵלִי בְּשִׁלֹה: **(פ)**

**את אשר דבר על בית עלי.** (שמואל א ב לה): **והקימותי לי כהן נאמן וגו'.** (שם פסוק לב): והבטת צר מעון וגו', ומשחרבה שילה, לא היה בית חשוב לעבודה להקב״ה, ועתה כשיבנה בית הבחירה, מלא הקב״ה את דברו לגרש את בני עלי:

(כח) וְהַשְּׁמֻעָה בָּאָה עַד־יוֹאָב כִּי יוֹאָב נָטָה אַחֲרֵי אֲדֹנִיָּה וְאַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם לֹא נָטָה וַיָּנָס יוֹאָבׇ אֶל־אׇהֶל הוי׳ וַיַּחֲזֵק בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ:

**והשמועה באה עד יואב.** שמועת מצות דוד שצוה להורגו, וידע ששלמה שונאו: **כי יואב נטה אחרי אדוניה ואחרי אבשלום לא נטה.** סוף דבר, אבל בקש לנטות, אלא נתיירא שעדיין לחלוחית של דוד קיימת:

(כט) וַיֻּגַּד לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כִּי נָס יוֹאָבׇ אֶל־אׇהֶל הוי׳ וְהִנֵּה אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶת־בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע לֵאמֹר לֵךְ פְּגַע־בּוֹ: (ל) וַיָּבֹא בְנָיָהוּ אֶל־אׇהֶל הוי׳ וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ צֵא וַיֹּאמֶר | לֹא כִּי פֹה אָמוּת וַיָּשֶׁב בְּנָיָהוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר כֹּה־דִבֶּר יוֹאָב וְכֹה עָנָנִי:

**ויאמר לא.** שתים לא אקבל עלי, קללות שקללני דוד אביך במיתת אבנר (שמואל ב ג כט): יחולו על ראש יואב יקבלם שלמה עליו, ואחר כך אצא:

(לא) וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ עֲשֵׂהׇ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וּפְגַע־בּוֹ וּקְבָרְתּוֹ וַהֲסִירֹתָ | דְּמֵי חִנָּם אֲשֶׁרׇ שָׁפַךְ יוֹאָב מֵעָלַי וּמֵעַל בֵּית אָבִי:

**עשה כאשר דבר.** אני מקבלם עלי, לכך נדבקו כל אלה בזרע דוד, עוזיה היה מצורע, אסא מחזיק בפלך, יהויקים נפל בחרב, וחסר לחם צדקיהו:

(לב) וְהֵשִׁיבׇ הוי׳ אֶת־דָּמוֹ עַל־רֹאשׁוֹ אֲשֶׁר פָּגַע בִּשְׁנֵי־אֲנָשִׁים צַדִּקִים וְטֹבִים מִמֶּנּוּ וַיַּהַרְגֵם בַּחֶרֶב וְאָבִי דָוִד לֹא יָדָע אֶת־אַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־צְבָא יִשְׂרָאֵל וְאֶת־עֲמָשָׂא בֶן־יֶתֶר שַׂר־צְבָא יְהוּדָה: (לג) וְשָׁבוּ דְמֵיהֶם בְּרֹאשׁ יוֹאָב וּבְרֹאשׁ זַרְעוֹ לְעֹלָם וּלְדָוִד וּלְזַרְעוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְכִסְאוֹ יִהְיֶה שָׁלוֹם עַד־עוֹלָם מֵעִם הוי׳: (לד) וַיַּעַל בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיְמִתֵהוּ וַיִּקָּבֵר בְּבֵיתוֹ בַּמִּדְבָּר:

**בביתו במדבר.** שהיה ביתו הפקר כמדבר, לעניים:

(לה) וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע תַּחְתָּיו עַל־הַצָּבָא וְאֶת־צָדוֹק הַכֹּהֵן נָתַן הַמֶּלֶךְ תַּחַת אֶבְיָתָר: (לו) וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנֵה־לְךָ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם וְיָשַׁבְתָּ שָּׁם וְלֹא־תֵצֵא מִשָּׁם אָנָה וָאָנָה:

**ולא תצא משם.** כדי שיהא מצוי לו, ולמצוא לו חטא מות:

(לז) וְהָיָה | בְּיוֹם צֵאתְךָ וְעָבַרְתָּ אֶת־נַחַל קִדְרוֹן יָדֹעַ תֵּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת דָּמְךָ יִהְיֶה בְרֹאשֶׁךָ: (לח) וַיֹּאמֶר שִׁמְעִי לַמֶּלֶךְ טוֹב הַדָּבָר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וַיֵּשֶׁב שִׁמְעִי בִּירוּשָׁלַם יָמִים רַבִּים: (ס) (לט) וַיְהִי מִקְצֵץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וַיִּבְרְחוּ שְׁנֵי־עֲבָדִים לְשִׁמְעִי אֶל־אָכִישׁ בֶּן־מַעֲכָה מֶלֶךְ גַּת וַיַּגִּידוּ לְשִׁמְעִי לֵאמֹר הִנֵּה עֲבָדֶיךָ בְּגַת: (מ) וַיָּקָם שִׁמְעִי וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיֵּלֶךְ נָתָהׇ אֶל־אָכִישׁ לְבַקֵּשׁ אֶת־עֲבָדָיו וַיֵּלֶךְ שִׁמְעִי וַיָּבֵא

אֶת–עֲבָדָיו מַגֵּת: **(מא)** וַיַּגֶּד לִשְׁלֹמֹה כִּי–הָלַךְ שִׁמְעִי מִירוּשָׁלַ֫͏ִם גַּת וַיָּשֹׁב: **(מב)** וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲלֹוא הִשְׁבַּעְתִּיךָ בַּיהוָ֑ה וָאָעֵד בְּךָ֗ לֵאמֹר֮ בְּיוֹם צֵאתְךָ֣ וְהָלַכְתָּ֣ אָנֹ֣ה וָאָנָ֗ה יָדֹ֤עַ תֵּדַע֙ כִּי מ֣וֹת תָּמ֔וּת וַתֹּ֥אמֶר אֵלַ֖י טֹ֣וב הַדָּבָ֑ר שָׁמָ֖עְתִּי:

**ואעד בך.** לשון התראה:

**(מג)** וּמַדּ֗וּעַ לֹ֤א שָׁמַרְתָּ֙ אֶת שְׁבֻעַ֣ת יְהוָ֔ה וְאֶת–הַמִּצְוָ֕ה אֲשֶׁר–צִוִּיתִ֖י עָלֶֽיךָ:

**את שבועת ה׳.** אשר השבעתיך בה׳:

**(מד)** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל–שִׁמְעִי אַתָּה יָדַעְתָּ֣ אֶת כָּל–הָרָעָ֗ה אֲשֶׁ֤ר יָדַע֙ לִבָּ֔ךְ אֲשֶׁ֥ר עָשִׂ֖יתָ לְדָוִ֣ד אָבִ֑י וְהֵשִׁ֤יב יְהוָה֙ אֶת–רָעָתְךָ֣ בְּרֹאשֶֽׁךָ: **(מה)** וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּר֣וּךְ וְכִסֵּ֤א דָוִד֙ יִהְיֶ֣ה נָכ֔וֹן לִפְנֵ֖י יְהוָ֑ה עַד–עוֹלָֽם: **(מו)** וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת–בְּנָיָ֣הוּ בֶן–יְהוֹיָדָ֗ע וַיֵּצֵא֙ וַיִּפְגַּ֣ע–בּ֔וֹ וַיָּמָ֖ת וְהַמַּמְלָכָ֥ה נָכ֖וֹנָה בְּיַד–שְׁלֹמֹֽה:

**והממלכה נכונה וגו׳.** כלומר, לא נענש על כל אלה:

# נ״ך יומי – שבת־קדש פרשת שלח, כ״ה סיון

# מלכים־א פרק ג׳

**(א)** וַיִּתְחַתֵּן שְׁלֹמֹה אֶת־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּקַּח אֶת־בַּת־פַּרְעֹה וַיְבִיאֶהָ אֶל־עִיר דָּוִד עַד כַּלֹּתוֹ לִבְנוֹת אֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־חוֹמַת יְרוּשָׁלִַם סָבִיב:

**ויתחתן שלמה.** וכל זמן שהיה שמעי רבו קיים, לא נתחתן בו, מכאן אמרו (ברכות ח א): לעולם ידור אדם במקום רבו: **עד כלותו לבנות וגו׳.** ואחר כך בנה לה בית:

**(ב)** רַק הָעָם מְזַבְּחִים בַּבָּמוֹת כִּי לֹא־נִבְנָה בַיִת לְשֵׁם יְהוָה עַד הַיָּמִים הָהֵם: **(פ)**

**מזבחים בבמות.** לשם שמים, כל הרוצה בונה מזבח בראש גגו, או בחצרו:

**(ג)** וַיֶּאֱהַב שְׁלֹמֹה אֶת יְהוָה לָלֶכֶת בְּחֻקּוֹת דָּוִד אָבִיו רַק בַּבָּמוֹת הוּא מְזַבֵּחַ וּמַקְטִיר:

**ויאהב שלמה ללכת בחקות דוד אביו.** ארבע שנים, עד שלא התחיל לבנות הבית, אבל משהתחיל לבנות, ויתחתן שלמה את בת פרעה, נמצאת אומר (ירמיהו לב לא): כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת, למן היום אשר בנו אותה ועד היום הזה, כך שנינו בסדר עולם, למדנו שאין הפרשיות כתובות כסדר: **בבמות הוא מזבח.** בגנותו דבר הכתוב, ששהה את בנין הבית ארבע שנים:

**(ד)** וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּבְעֹנָה לִזְבֹּחַ שָׁם כִּי הִיא הַבָּמָה הַגְּדוֹלָה אֶלֶף עֹלוֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא:

**היא הבמה הגדולה.** הוא מזבח הנחשת שעשה משה במדבר, והוקבעה בשילה, חרבה שילה בימי עלי ובא לנוב, חרבה נוב בימי שאול, ובאו לגבעון: **יעלה שלמה.** כמו מעלה שלמה: **על המזבח ההוא.** ביום אחד:

**(ה)** בְּגִבְעוֹן נִרְאָה יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׁאַל מָה אֶתֵּן־לָךְ:

**(ו)** וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אַתָּה עָשִׂיתָ עִם־עַבְדְּךָ דָוִד אָבִי חֶסֶד גָּדוֹל כַּאֲשֶׁר הָלַךְ לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְצְדָקָה וּבְיִשְׁרַת לֵבָב עִמָּךְ וַתִּשְׁמָר־לוֹ אֶת־הַחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה וַתִּתֶּן־לוֹ בֵן יֹשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ כַּיּוֹם הַזֶּה:

**ותשמר לו.** לשון מאמת את דבריו, כמו (דברים ז יב): ושמר ה׳ אלהיך לך וגו׳, ואף כאן ותשמר לו את החסד, האמנת דבריך לקיים לו את החסד, אשר הבטחתו על ידי נתן הנביא:

**(ז)** וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהָי אַתָּה הִמְלַכְתָּ אֶת־עַבְדְּךָ תַּחַת דָּוִד אָבִי וְאָנֹכִי נַעַר קָטֹן לֹא אֵדַע צֵאת וָבֹא:

**נער קטן.** בן שתים עשרה שנה היה, וזה לך החשבון, ויקרא שמו ידידיה (שמואל ב יב כה), בו בפרק ענה אמנון את תמר, שנאמר (שם יג ב): ויהי אחרי כן ולאבשלום אחות, מקץ שנתים ימים ויהיו גוזזים לאבשלום (שם פסוק כג), והרג את אמנון,

ואבשלום ברח וילך גשורה, ויהי שם שלוש שנים (שם פסוק לח), הרי חמש שנים, ושב אבשלום לירושלים, וישב בירושלים שנתים (שם יד כח), הרי שבע לשלמה, ומרד באביו ונהרג, אחר זאת (שם כא א): ויהי רעב בימי דוד שלש שנים, הרי עשר, באחת עשרה מנה את ישראל, וישוטו בכל הארץ תשעה חדשים (שם כד ח), בשנת מותו תיקן משמרות, שנאמר (דברי הימים א כו לא): בשנת הארבעים למלכות דוד נדרשו, הרי שתים עשרה למלך שלמה:

(ח) וְעַבְדְּךָ בְּתוֹךְ עַמְּךָ אֲשֶׁר בָּחָרְתָּ עַם־רָב אֲשֶׁר לֹא־יִמָּנֶה וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב: (ט) וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ לִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ לְהָבִין בֵּין־טוֹב לְרָע כִּי מִי יוּכַל לִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ הַכָּבֵד הַזֶּה:

**את עמך הכבד.** מתוך שהם רבים, יש להם עסקים רבים, ובאים לדין, ואין לי מתון לעיין בדינם. דבר אחר: כי מי יוכל לשפוט את עמך הכבד הזה, משפטם כבד מאד, אם יבא דין שני גוים לפני, ואטול מזה ואתן לזה שלא כדין, איני נענש, אבל ישראל הריני נענש עליו עונש נפשות, שנאמר (משלי כב כג): וקבע את קובעיהם נפש:

(י) וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי אֲדֹנָי כִּי שָׁאַל שְׁלֹמֹה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: (יא) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵלָיו יַעַן אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא־שָׁאַלְתָּ לְךָ יָמִים רַבִּים וְלֹא־שָׁאַלְתָּ לְךָ עֹשֶׁר וְלֹא שָׁאַלְתָּ נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ וְשָׁאַלְתָּ לְךָ הָבִין לִשְׁמֹעַ מִשְׁפָּט: (יב) הִנֵּה עָשִׂיתִי כִּדְבָרֶיךָ הִנֵּה | נָתַתִּי לְךָ לֵב חָכָם וְנָבוֹן אֲשֶׁר כָּמוֹךָ לֹא־הָיָה לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא־יָקוּם כָּמוֹךָ: (יג) וְגַם אֲשֶׁר לֹא־שָׁאַלְתָּ נָתַתִּי לָךְ גַּם־עֹשֶׁר גַּם־כָּבוֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כָמוֹךָ אִישׁ בַּמְּלָכִים כָּל־יָמֶיךָ: (יד) וְאִם | תֵּלֵךְ בִּדְרָכַי לִשְׁמֹר חֻקַּי וּמִצְוֹתַי כַּאֲשֶׁר הָלַךְ דָּוִיד אָבִיךָ וְהַאֲרַכְתִּי אֶת־יָמֶיךָ: (ס)

**ואם תלך בדרכי וגו' והארכתי את ימיך.** העושר והכבוד שלא התניתי בתורתי לתת למלך, אתן לך, בין זכאי בין חייב, אבל אורך הימים ומלכות הדורות, כבר התניתי בתורתי (דברים יז כ): לבלתי סור מן המצוה למען יאריך ימים על ממלכתו וגו', ועל אותו תנאי לא אשנה, ואם תלך בדרכי והארכתי וגו', וכן במלכות דורותיו אחריו, אמר לו (לקמן ט ד-ה): ואתה אם תלך לפני וגו' לא יכרת לך איש וגו', כך שנויה בספרי. ורבי חנינא בן גמליאל אומר: הרי הוא אומר גם עושר גם כבוד וגו':

(טו) וַיִּקַץ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם וַיָּבוֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיַּעֲמֹד | לִפְנֵי | אֲרוֹן בְּרִית־אֲדֹנָי וַיַּעַל עֹלוֹת וַיַּעַשׂ שְׁלָמִים וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה לְכָל־עֲבָדָיו: (פ)

**ויקץ שלמה והנה חלום.** והנה הבין שחלומו אמת, שומע עוף מצפצף ומבין לשונו, כלב נובח ומבין לשונו (שיר השירים רבה א א): **ויעש משתה.** משמחת לבו, שהבין שחלומו אמת:

(טז) אָז תָּבֹאנָה שְׁתַּיִם נָשִׁים זֹנוֹת אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֹדְנָה לְפָנָיו: (יז) וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחַת בִּי אֲדֹנִי אֲנִי וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת יֹשֶׁבֶת בְּבָיִת אֶחָד וָאֵלֵד עִמָּהּ בַּבָּיִת: (יח) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְלִדְתִּי וַתֵּלֶד גַּם־הָאִשָּׁה הַזֹּאת וַאֲנַחְנוּ יַחְדָּו אֵין־זָר אִתָּנוּ בַּבַּיִת זוּלָתִי שְׁתֵּים־אֲנַחְנוּ בַּבָּיִת: (יט) וַיָּמָת בֶּן־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָיְלָה אֲשֶׁר שָׁכְבָה עָלָיו: (כ) וַתָּקָם

בְּתוֹךְ הַלַּיְלָה וַתִּקַּח אֶת־בְּנֵי מֶאֱצְלִי וַאֲמָתְךָ יְשֵׁנָה וַתַּשְׁכִּבֵהוּ בְּחֵיקָהּ וְאֶת־בְּנָהּ הַמֵּת הִשְׁכִּיבָה בְחֵיקִי: **(כא)** וָאָקָם בַּבֹּקֶר לְהֵינִיק אֶת־בְּנִי וְהִנֵּה־מֵת וָאֶתְבּוֹנֵן אֵלָיו בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה לֹא־הָיָה בְנִי אֲשֶׁר יָלָדְתִּי:

**ואתבונן אליו.** נתתי לב להסתכל בו:

**(כב)** וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחֶרֶת לֹא כִּי בְּנִי הַחַי וּבִנֵךְ הַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִּי בִּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי וַתְּדַבֵּרְנָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: **(כג)** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אֹמֶרֶת זֶה־בְּנִי הַחַי וּבִנֵךְ הַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִּי בִּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי: **(פ)** **(כד)** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ קְחוּ לִי־חֶרֶב וַיָּבִאוּ הַחֶרֶב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: **(כה)** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ גִּזְרוּ אֶת־הַיֶּלֶד הַחַי לִשְׁנָיִם וּתְנוּ אֶת־הַחֲצִי לְאַחַת וְאֶת־הַחֲצִי לְאֶחָת: **(כו)** וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־בְּנָהּ הַחַי אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי־נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל־בְּנָהּ וַתֹּאמֶר | בִּי אֲדֹנִי תְּנוּ־לָהּ אֶת־הַיָּלוּד הַחַי וְהָמֵת אַל־תְּמִיתֻהוּ וְזֹאת אֹמֶרֶת גַּם־לִי גַם־לָךְ לֹא יִהְיֶה גְּזֹרוּ: **(כז)** וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תְּנוּ־לָהּ אֶת־הַיָּלוּד הַחַי וְהָמֵת לֹא תְמִיתֻהוּ הִיא אִמּוֹ:

**היא אמו.** בת קול הופיעה ואמרה: היא אמו (מכות כג ב):

**(כח)** וַיִּשְׁמְעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר שָׁפַט הַמֶּלֶךְ וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ כִּי־חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט: **(ס)**

# פרק משנה שבועי

# סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק י׳

א. כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר. וְאֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, הָאוֹמֵר אֵין תְּחִיַּת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֶפִּיקוֹרֶס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף הַקּוֹרֵא בַּסְּפָרִים הַחִיצוֹנִים, וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה וְאוֹמֵר (שמות טו) כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי ה׳ רֹפְאֶךָ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, אַף הַהוֹגֶה אֶת הַשֵּׁם בְּאוֹתִיּוֹתָיו:

## ר״ע מברטנורה

**כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא.** אֲפִלּוּ אֵלּוּ שֶׁנִּתְחַיְּבוּ מִיתָה בְּבֵית דִּין מִפְּנֵי רִשְׁעָתָן, יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹלָם הַבָּא הָאָמוּר כָּאן הוּא הָעוֹלָם הַבָּא אַחַר תְּחִיַּת הַמֵּתִים, שֶׁעֲתִידִים לִחְיוֹת וְלַעֲמֹד בְּגוּפָם וּבְנַפְשָׁם חַיִּים נִצְחִיִּים, כַּחַמָּה וְכַלְּבָנָה וְכַכּוֹכָבִים, כִּדְמַיְּתֵי בַּגְּמָרָא בְּהַאי פִּרְקָא, מֵתִים שֶׁעֲתִידִים לִחְיוֹת אֵין חוֹזְרִין לַעֲפָרָן. וְהָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גּוּף וּגְוִיָּה, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִין וְעַטְרוֹתֵיהֶן בְּרָאשֵׁיהֶן וְנֶהֱנִין מִזִּיו הַשְּׁכִינָה. וּמִפְּנֵי שֶׁאֵין כָּל יִשְׂרָאֵל שָׁוִין בּוֹ, אֶלָּא הַגָּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ וְהַקָּטָן לְפִי קָטְנוֹ, מִשּׁוּם הָכִי קָתָנֵי יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק: **הָאוֹמֵר אֵין תְּחִיַּת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה.** בַּגְּמָרָא קָאָמַר, וְכָל כָּךְ לָמָּה, תָּנָא, הוּא כָּפַר בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים, לְפִיכָךְ לֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים. וּמִכָּאן אֲנִי מוֹכִיחַ שֶׁעוֹלָם הַבָּא הָאָמוּר בְּמִשְׁנָה זוֹ אֵינוֹ הָעוֹלָם שֶׁהַנְּשָׁמוֹת מֻנָּחוֹת בּוֹ בַּזְּמַן הַזֶּה, אֶלָּא הָעוֹלָם שֶׁל תְּחִיַּת הַמֵּתִים כִּדְפֵרֵשׁית: **אֶפִּיקוֹרֶס.** שֶׁמְּבַזֶּה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. וְכָל שֶׁכֵּן הַמְבַזֶּה הַתּוֹרָה עַצְמָהּ: **בַּסְּפָרִים הַחִיצוֹנִים.** סִפְרֵי מִינִים, כְּגוֹן סִפְרֵי אַרִיסְט״וֹ הַיְוָנִי וַחֲבֵרָיו. וּבְכֻלָּל זֶה הַקּוֹרֵא בְּסֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים שֶׁל מַלְכֵי נָכְרִים וּבְשִׁירִים שֶׁל עֲגָבִים וְדִבְרֵי חֵשֶׁק שֶׁאֵין בָּהֶם חָכְמָה וְלֹא תּוֹעֶלֶת אֶלָּא אִבּוּד זְמַן בִּלְבָד: **וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה.** וּבְרוֹקֵק בִּלְבָד הוּא דְּאֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, לְפִי שֶׁאֵין מַזְכִּירִין שֵׁם שָׁמַיִם עַל הָרְקִיקָה: **וְהַהוֹגֶה אֶת הַשֵּׁם.** שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁהוּא נִכְתָּב:

ב. שְׁלֹשָׁה מְלָכִים וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. שְׁלֹשָׁה מְלָכִים, יָרָבְעָם, אַחְאָב, וּמְנַשֶּׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְנַשֶּׁה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים ב לג) וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַיִם לְמַלְכוּתוֹ. אָמְרוּ לוֹ, לְמַלְכוּתוֹ הֱשִׁיבוֹ וְלֹא לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא הֱשִׁיבוֹ. אַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת, בִּלְעָם, וְדוֹאֵג, וַאֲחִיתֹפֶל, וְגֵחֲזִי:

## ר״ע מברטנורה

**שְׁלֹשָׁה מְלָכִים וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת.** אַף עַל פִּי שֶׁגְּדוֹלִים וַחֲכָמִים הָיוּ, אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁלֹּא הָיְתָה אֱמוּנָתָם שְׁלֵמָה. וְאַף עַל גַּב דְּבִלְעָם מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם הֲוָה, וַאֲנַן

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא תְּנַן, מִשּׁוּם דְּקַיְּמָא לָן חֲסִידֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, אַשְׁמְעִינַן דְּבִלְעָם לָאו מֵחֲסִידֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם הוּא:

ג. דּוֹר הַמַּבּוּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ו) לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם, לֹא דִין וְלֹא רוּחַ. דּוֹר הַפַּלָּגָה אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יא) וַיָּפֶץ ה׳ אֹתָם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. וַיָּפֶץ ה׳ אֹתָם, בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִשָּׁם הֱפִיצָם ה׳, לָעוֹלָם הַבָּא. אַנְשֵׁי סְדוֹם אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג) וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַה׳ מְאֹד. רָעִים בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְחַטָּאִים, לָעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל עוֹמְדִין בַּדִּין. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, אֵלּוּ וָאֵלּוּ אֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים א) עַל כֵּן לֹא יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים. עַל כֵּן לֹא יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט, זֶה דּוֹר הַמַּבּוּל. וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים, אֵלּוּ אַנְשֵׁי סְדוֹם. אָמְרוּ לוֹ, אֵינָם עוֹמְדִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים אֲבָל עוֹמְדִין בַּעֲדַת רְשָׁעִים. מְרַגְּלִים אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר וַיָּמֻתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי ה׳ (במדבר יד). וַיָּמֻתוּ, בָּעוֹלָם הַזֶּה. בַּמַּגֵּפָה, בָּעוֹלָם הַבָּא. דּוֹר הַמִּדְבָּר אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ וְשָׁם יָמֻתוּ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (תהלים נ) אִסְפוּ לִי חֲסִידָי כֹּרְתֵי בְרִיתִי עָלֵי זָבַח. עֲדַת קֹרַח אֵינָהּ עֲתִידָה לַעֲלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טז) וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ, בָּעוֹלָם הַזֶּה, וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל, לָעוֹלָם הַבָּא, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (שמואל א ב) ה׳ מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל. עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים אֵינָן עֲתִידִין לַחֲזֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כט) וַיַּשְׁלִכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה, מַה הַיּוֹם הַזֶּה הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ חוֹזֵר, אַף הֵם הוֹלְכִים וְאֵינָם חוֹזְרִים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כַּיּוֹם הַזֶּה, מַה הַיּוֹם מַאֲפִיל וּמֵאִיר, אַף עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים שֶׁאָפַל לָהֶן, כָּךְ עָתִיד לְהָאִיר לָהֶן:

## ר״ע מברטנורה

**שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם, לֹא דִין וְלֹא רוּחַ.** שֶׁאֵין עוֹמְדִים בַּדִּין וְאֵין לָהֶם רוּחַ לִחְיוֹת עִם הַצַּדִּיקִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֵלֶק: **כֹּרְתֵי בְרִיתִי עָלֵי זָבַח.** שֶׁכָּרְתוּ בְּרִית עִם הַמָּקוֹם עֲלֵי זְבָחִים וּשְׁלָמִים, דִּכְתִיב (שְׁמוֹת כד) וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים, וּכְתִיב (שָׁם) וַיִּזְרֹק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם הַבְּרִית: **אֵין עֲתִידִים לַחֲזֹר.** מִמָּקוֹם שֶׁגָּלוּ. וְהָא דְּאָמְרִינַן שֶׁיִּרְמְיָה הֶחֱזִירָן וְיֹאשִׁיָּהוּ בֶּן אָמוֹן מָלַךְ עֲלֵיהֶם, לֹא כֻּלָּן חָזְרוּ אֶלָּא מִקְצָתָן:

ד. אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת אֵין לָהֶן חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג) יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיַּדִּיחוּ אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם. וְאֵינָן נֶהֱרָגִים עַד שֶׁיִּהְיוּ מַדִּיחֶיהָ מֵאוֹתָהּ הָעִיר וּמֵאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט, וְעַד שֶׁיַּדִּיחַ רַבָּה, וְעַד שֶׁיַּדִּיחוּם אֲנָשִׁים. הִדִּיחוּהָ נָשִׁים וּקְטַנִּים אוֹ שֶׁהִדַּח מְעוּטֶהּ אוֹ שֶׁהָיוּ מַדִּיחֶיהָ חוּצָה לָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ כִּיחִידִים. וּצְרִיכִין שְׁנֵי עֵדִים וְהַתְרָאָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. זֶה חֹמֶר בַּיְּחִידִים

מְבַמְּרְבִּים, שֶׁהַיְחִידִים בִּסְקִילָה, לְפִיכָךְ מָמוֹנָם פָּלֵט. וְהַמְּרֻבִּים בְּסַיִף, לְפִיכָךְ מָמוֹנָם אָבֵד:

## ר״ע מברטנורה

**יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל.** בָּנִים שֶׁאֵינָם עוֹלִים בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וְנִדָּחִין כַּמַּדִּיחִין: **עַד שָׁיְהִיוּ מַדִּיחֶיהָ מֵאוֹתָהּ הָעִיר.** דִּכְתִיב וַיַּדִּיחוּ אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם, וְלֹא יוֹשְׁבֵי עִיר אַחֶרֶת: **וּמֵאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט.** דִּכְתִיב מִקִּרְבֶּךָ, מִקֶּרֶב הַשֵּׁבֶט עַצְמוֹ: **וְעַד שָׁיְּדַח רֻבָּהּ.** שֶׁל עִיר. דִּכְתִיב יוֹשְׁבֵי עִירָם, דְּמַשְׁמַע יִשּׁוּבָהּ שֶׁל עִיר דְּהַיְנוּ רֻבָּהּ: **הָרֵי אֵלּוּ כִיחִידִים.** שֶׁעָבְדוּ עֲבוֹדָה זָרָה. וְיִדּוֹנוּ בְּסִקִילָה וּמָמוֹנָן פָּלֵט: **וּצְרִיכִים.** אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת: **שְׁנֵי עֵדִים וְהַתְרָאָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.** שֶׁהָיוּ מַרְבִּים לָהֶם בָּתֵּי דִינִין, וְכָל מִי שֶׁנִּמְצָא שֶׁעָבַד עֲבוֹדָה זָרָה בְּעֵדִים וְהַתְרָאָה מַפְרִישִׁים אוֹתָן עַד שֶׁיִּרְאוּ אִם הֵם רֻבָּהּ שֶׁל עִיר, מְבִיאִין אוֹתָן לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל וְגוֹמְרִין דִּינָן שָׁם, וְהוֹרְגִים אוֹתָם בְּסַיִף וּמָמוֹנָן אָבֵד. וְאִם לֹא נִמְצְאוּ רֻבָּהּ שֶׁל עִיר, דָּנִין אוֹתָן בִּסְקִילָה וּמָמוֹנָן פָּלֵט:

ו. הַבֵּה תַּכֶּה אֶת וְגוֹ׳ (דברים יג). הַחַמָּרֶת וְהַגַּמָּלֶת הָעוֹבֶרֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, הֲרֵי אֵלּוּ מַצִּילִין אוֹתָהּ. הַחֲרֵם אֹתָהּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ וְאֶת בְּהֶמְתָּהּ לְפִי חָרֶב (שם), מִכָּאן אָמְרוּ נִכְסֵי צַדִּיקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ אוֹבְדִין, שֶׁבְּחוּצָה לָהּ פְּלֵטִין. וְשֶׁל רְשָׁעִים, בֵּין שֶׁבְּתוֹכָהּ בֵּין שֶׁבְּחוּצָה לָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ אוֹבְדִין:

## ר״ע מברטנורה

**הַחַמָּרֶת וְהַגַּמָּלֶת.** שַׁיָּרָא שֶׁל חֲמָרִים וְשֶׁל גַּמָּלִים שֶׁנִּשְׁתַּהוּ בָּעִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָוֵי לְהוּ בִּכְלַל יוֹשְׁבֵי עִירָם: **הָרֵי אֵלּוּ מַצִּילִין.** אִם רֹב אַנְשֵׁי הָעִיר הֻדְּחוּ וּמְעוּט לֹא הֻדְּחוּ, וְחֲמָרִים וְגַמָּלִים שֶׁלֹּא הֻדְּחוּ מַשְׁלִימִין אֶת הַמָּעָט לַעֲשׂוֹתָן רֹב, הֲרֵי אֵלּוּ מַצִּילִין, שֶׁאֵין מָמוֹנָן אָבֵד אֶלָּא נִדּוֹנִין כִּיחִידִים. וְהוּא הַדִּין דְּגוֹרְמִין נַמִּי לַעֲשׂוֹת עִיר הַנִּדַּחַת, אִם הֻדְּחוּ עִמָּם לַעֲשׂוֹתָם רֹב, אֶלָּא דְּתַנָּא אַזְּכוּתָא קָא מְהַדַּר. וְעוֹד דְּהָא פְּסִיקָא לֵיהּ טְפֵי, דִּסְתָם חַמָּרֶת וְגַמָּלֶת אֵין דַּעְתָּן מְעֹרֶבֶת עִם בְּנֵי הָעִיר שֶׁיִּהְיוּ נִדָּחִין עִמָּהֶן:

ו. וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל תּוֹךְ רְחֹבָהּ וְגוֹ׳ (דברים יג). אִם אֵין לָהּ רְחוֹב, עוֹשִׂין לָהּ רְחוֹב. הָיָה רְחוֹבָהּ חוּצָה לָהּ, כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְתוֹכָהּ. וְשָׂרַפְתָּ בָאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַה׳ אֱלֹהֶיךָ (שם). שְׁלָלָהּ, וְלֹא שְׁלַל שָׁמַיִם. מִכָּאן אָמְרוּ, הַהֶקְדֵּשׁוֹת שֶׁבָּהּ יִפָּדוּ, וּתְרוּמוֹת יֵרָקְבוּ, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ יִגָּנְזוּ. כָּלִיל לַה׳ אֱלֹהֶיךָ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִם אַתֶּם עוֹשִׂים דִּין בְּעִיר הַנִּדַּחַת, מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאִלּוּ אַתֶּם מַעֲלִין עוֹלָה כָּלִיל לְפָנַי. וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד (דברים יג), לֹא תֵעָשֶׂה אֲפִלּוּ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא תִבָּנֶה עוֹד, לִכְמוֹ שֶׁהָיְתָה אֵינָהּ נִבְנֵית, אֲבָל נַעֲשֵׂית הִיא גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים. וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם (שם), שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם, חֲרוֹן אַף בָּעוֹלָם. אָבְדוּ רְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, נִסְתַּלֵּק חֲרוֹן אַף מִן הָעוֹלָם:

# ר״ע מברטנורה

**רְחוֹב.** פְּלַטְיָא גְּדוֹלָה: **הָיָה רְחוֹבָהּ חוּצָה לָהּ.** אִם מְקוֹם קִבּוּץ בְּנֵי הָעִיר הָיָה חוּצָה לָהּ, כּוֹנְסִים אוֹתָהּ לְתוֹךְ הָעִיר, שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת לָהּ רְחוֹב בְּתוֹכָהּ: **הָקְדֵּשׁוֹת שֶׁבְּתוֹכָהּ יִפָּדוּ.** כְּלוֹמַר אֵין נִשְׂרָפִים אֶלָּא צְרִיכִים פְּדָיָה כִּשְׁאָר כָּל הַהֶקְדֵּשׁוֹת: **וּתְרוּמוֹת יֵרָקְבוּ.** בַּגְּמָרָא מוֹקְמִינַן לַהּ בִּתְרוּמָה בְּיַד כֹּהֵן, דְּמָמוֹן כֹּהֵן הוּא וְחָל עֲלֵיהּ אִשּׁוּר דְּעִיר הַנִּדַּחַת. וּמִיהוּ לֹא הָיוּ הַתְּרוּמוֹת נִשְׂרָפִים כִּשְׁאָר שְׁלָלָהּ, דְּלֹא מְזַלְזְלִינַן בָּהּ כְּלֵי הַאי, לְפִיכָךְ יֵרָקְבוּ. וְאִם תְּרוּמָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל הִיא, שְׁלַל גָּבוֹהַּ הוּא וְתִנָּתֵן לְכֹהֵן שֶׁבְּעִיר אַחֶרֶת: **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי.** אַף עַל גַּב דְּמָמוֹן יִשְׂרָאֵל הוּא שֶׁהֲרֵי הוּא נֶאֱכָל לְיִשְׂרָאֵל, הוֹאִיל וְקֹדֶשׁ אִקְּרִי, לֹא יִשָּׂרֵף אֶלָּא יִגָּנֵז: **כָּלִיל לַה' אֱלֹהֶיךָ.** אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן וְכוּ' גָּרְסִינַן. וְלֹא גָּרְסִינַן שֶׁנֶּאֱמַר כָּלִיל לַה' אֱלֹהֶיךָ: **לֹא תֵעָשֶׂה גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים.** דְּעוֹד, לְגַמְרֵי מַשְׁמַע: **לִכְמוֹ שֶׁהָיְתָה.** בִּישׁוּב בָּתִּים: **אֲבָל נַעֲשֵׂית הִיא גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

# אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשָׁנָה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחִתָּ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקָּדוֹם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכּוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחִתָּ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

**זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה**

**מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.**

[מדעך שיעור כ"ד אייר תשפ"ג]